

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Контроль та аналіз товарних операцій підприємств торгівлі

Здобувача вищої освіти другого
магістерського) рівня

I курсу, групи ОМФз-23-1,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»

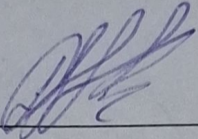
освітня програма «Державний аудит;
судово-економічна експертиза у
фінансових розслідуваннях»

Науковий керівник

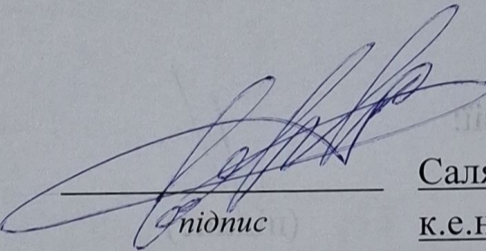
Гарант освітньо-
професійної програми

Допущено до захисту рішенням кафедри
протокол від «28» 01 2025 № 2

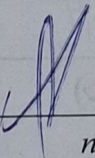
Завідувач кафедри

підпис здобувача вищої
освіти

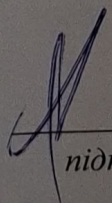
Фариба Олександр
Дмитрович

підпис

Салямон-Міхеєва К.Д.,
к.е.н., доцент

підпис

Лісовий А.В., д.е.н.,
професор

підпис

Лісовий А.В., д.е.н.,
професор

Регистрація № 27 28.05.2025 Steeff
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 28.05.2025
(до захисту, на доопрацювання) (дата)

Результат захисту 40/41e 1302 2025 Steeff
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: Steeff Дабренкова І.М.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

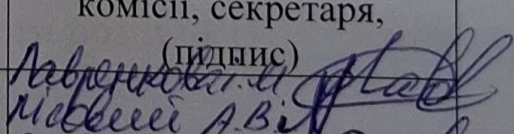
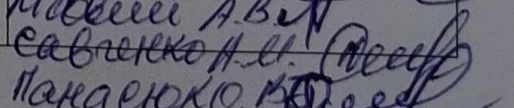
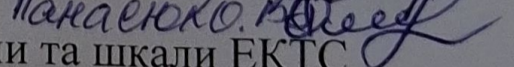
Члени комісії:

<u>Steeff</u> (підпис)	<u>Лісовець А.В.</u> (ініціали, ПІБ)
<u>Steeff</u> (підпис)	<u>Савченко А.М.</u> (ініціали, ПІБ)
<u>Steeff</u> (підпис)	<u>Панасюк О.В.</u> (ініціали, ПІБ)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, ПІБ
ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ НАУКОВИМ КЕРІВНИКОМ				
1. Зміст роботи (наукова і практична значимість роботи, її наукова новизна, глибина дослідження, здатність екстраполяції теоретичних висновків до практичних ситуацій, наявність сильних і слабких сторін, логічність та послідовність викладення матеріалу тощо)	від 0 до 30	25		
2. Рівень підготовки здобувача (володіння професійною термінологією, вміння здійснювати аналіз, приймати рішення, вносити пропозиції тощо)	від 0 до 10	5		
3. Ставлення здобувача до виконаної роботи (дотримання календарного плану, урахування пропозицій зауважень наукового керівника, оформлення роботи тощо)	від 0 до 10	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	35		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 15	15		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 30	15		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	35		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	70		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
70	C	4	13.02.	Лавренко А.В. Савченко Н.І. Пакаєнко М.О.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	3 (задовільно)
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	3 (задовільно)
35-49	EX	2 (незадовільно)

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ	8
1.1. Товарні операції підприємств торгівлі як об’єкт контролю та аналізу. Їх нормативно-правове регулювання	9
1.2. Загальна характеристика ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» та результати його діяльності за три останні роки.....	17
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»	28
2.1. Організація і методика контролю товарних операцій ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»	28
2.2. Система аналітичних показників та основні методи аналізу товарних операцій у ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»	34
2.3. Аналіз товарних операцій та динаміки обсягу товарообігу ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА».....	38
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ	46
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	61

ВСТУП

Актуальність дослідження. Одним із видів діяльності з найбільшою маржею прибутку та рівнем рентабельності підприємства є торгівельна діяльність. Саме торгівля забезпечує формування специфіки ринку з обміну товарами, в якості одного із яких, як правило, виступають грошові кошти.

У зв'язку із порівняно низькими витратами на організацію бізнесу та високим рівнем прибутковості торгівельної діяльності, у світовому економічному просторі відбувається постійне зростання кількості та обсягів торгівельних операцій, які є основою фінансово-операційної діяльності торгівельних підприємств, направленою на задоволення різноманітних потреб ринку та отримання прибутку.

Одним з основних елементів оборотного капіталу торгівельного підприємства є товарні запаси, забезпеченість якими сприяє безперервному обслуговуванню споживачів. Важливого значення при цьому на всіх етапах набуває контроль за зберіганням товарних запасів та товароруку й аналіз торгівельних операцій.

Але на шляху України до євроінтеграції виникає чимало проблем та перешкод, що стосуються підвищення ефективності торгівельної діяльності. Тому не випадкового питання вдосконалення торгівельної діяльності, пов'язані з товарними операціями, їх контролю та аналізу, постійно знаходяться у полі зору науковців і практиків України.

Сучасні проблеми торгівельної діяльності підприємств досліджували А. Афонді, Н.В. Валінкевич, А. С. Гирич, А.О. Касич, М.С. Коценко, В.Д. Кубік, Т. Пашкуда, М.О. Прокопенко; питання контролю у торгівлі – Г.В. Даценко, І. Крупельницька, О.М. Кудирко, О. Пристемський, Т. Талах, В.В. Шеховцова; питання аналізу діяльності у торгівлі – Л. Богатчик, І. Копчикова, О. Кудирко, І. Лобачева, В. Лопатовський, О. Мироненко, О. Сереветник та інші.

Проте, особливо в умовах, в яких знаходиться Україна з моменту розпочатого широкомасштабного вторгнення російських загарбників в нашу

країну, ще гострішими стали питання контролю та аналізу товарних операцій на підприємствах торгівлі, які штовхнулися з новими викликами у забезпеченні споживачів.

Тому обрану тему випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи: «Контроль та аналіз товарних операцій підприємств торгівлі» вважаємо актуальною.

Мета роботи – пошук шляхів удосконалення контролю та аналізу товарних операцій підприємств торгівлі для підвищення результатів їх діяльності.

Звернемо увагу, що у роботі акцент при дослідженні контролю товарних операцій зроблено на внутрішній контроль на підприємствах торгівлі, оскільки він має не менше значення, ніж зовнішній контроль у зв'язку з постійним потоком товарних запасів, який потребує здійснення поточного контролю.

Завдання роботи полягають у наступному:

- дослідити теоретичні основи товарних операцій підприємств торгівлі як об'єктів контролю та аналізу. Їх нормативно-правове регулювання; навести загальну характеристику базового підприємства ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» та результати його діяльності за три останні роки;

- ознайомитися з організацією і методикою контролю товарних операцій ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»;

- визначити систему аналітичних показників та основні методи аналізу товарних операцій у ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»;

- провести аналіз товарних операцій та динаміки обсягу товарообігу ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»;

- запропонувати шляхи удосконалення контролю та аналізу товарних операцій підприємств торгівлі.

Об'єктом дослідження стали товарні операції підприємств торгівлі, предметом – теоретичні, методичні та практичні аспекти їх внутрішнього контролю та аналізу.

База дослідження – ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА», яке займається

продажем продукції відомого світового бренду Einhell.

Методи дослідження – загальнонаукові методи пізнання для теоретичних досліджень; методи системного аналізу для оцінки сучасного стану контролю та аналізу товарних операцій. Крім цього, використовувався порівняльний та коефіцієнтний аналіз для визначення результатів діяльності базового підприємства, аналізу його товарних операцій та товарообігу тощо.

Інформаційна база – нормативно-законодавчі документи України щодо товарних операцій у діяльності підприємств торгівлі, наукові праці вітчизняних вчених та практиків з питань теми випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи, ресурси всесвітньої мережі Інтернет, у тому числі щодо базового підприємства, а також його звітні документи.

Практична значущість роботи – можливість для базового підприємства обрати для себе найбільш ефективні шляхи удосконалення внутрішнього контролю та аналізу товарних операцій. Крім цього, отримані результати щодо внутрішнього контролю та методів аналізу торгівельних операцій підприємств торгівлі для їх вдосконалення можна використовувати для подальших наукових досліджень зазначених у роботі проблем.

Структура дипломної роботи складається з вступу з визначенням актуальності теми, 3 розділів відповідно завданням роботи, висновків. Для розкриття теми пророблено 47 джерел літератури. Робота містить 7 рисунків, 7 таблиць та 4 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

1.1. Товарні операції підприємств торгівлі як об'єкт контролю та аналізу. Їх нормативно-правове регулювання

«Торгівля – насамперед це вид економічної діяльності, основою функціонування якої є купівля-продаж товарів. Вона є однією з провідних галузей економіки України, лідируючою як за кількістю суб'єктів господарювання, так і за чисельність зайнятих працівників» [21].

Підприємство торгівлі – основна первинна ланка торгівельної сфери, її самостійний господарюючий суб'єкт, що наділений правом юридичної особи. Такі підприємства створюються для закупівлі та реалізації товарів, а також їхнього зберігання, надання деяких супутніх послуг для задоволення різноманітних потреб ринку та отримання прибутку.

Зазначимо, що підприємства торгівлі, як важлива складова сучасного підприємницького середовища, формують значну частку доходів різних регіонів та України в цілому.

Підприємство торгівлі залежно від характеру їх діяльності діляться на 2 види:

- підприємства роздрібної торгівлі – це універсальні, багатoproфільні та спеціалізовані магазини, які характеризуються асортиментом товарів, супермаркети і гіпермаркети – магазини самообслуговування тощо;
- підприємства оптової торгівлі спеціалізуються на комерційному посередництві у встановленні господарських зв'язків між підприємствами-виробниками товарів і роздрібними торговими підприємствами, а також по закупівлі і продажу товарів зі складів і надання спеціальних послуг.

Важливою частиною економічної діяльності підприємства торгівлі є товарні операції – основні операції, які забезпечують більшу частину їх доходів, та реалізація яких дозволяє забезпечити ефективний розподіл благ та товарів серед споживачів, оскільки є основою фінансово-операційної діяльності

торгівельного підприємства.

Товарні операції підприємства торгівлі – це всі фінансово-господарські процеси, що пов'язані з надходженням товарів, їх зберіганням, рухом та реалізацією. Способи здійснення товарних операцій на торговельних підприємствах різні (рис. 1.1)

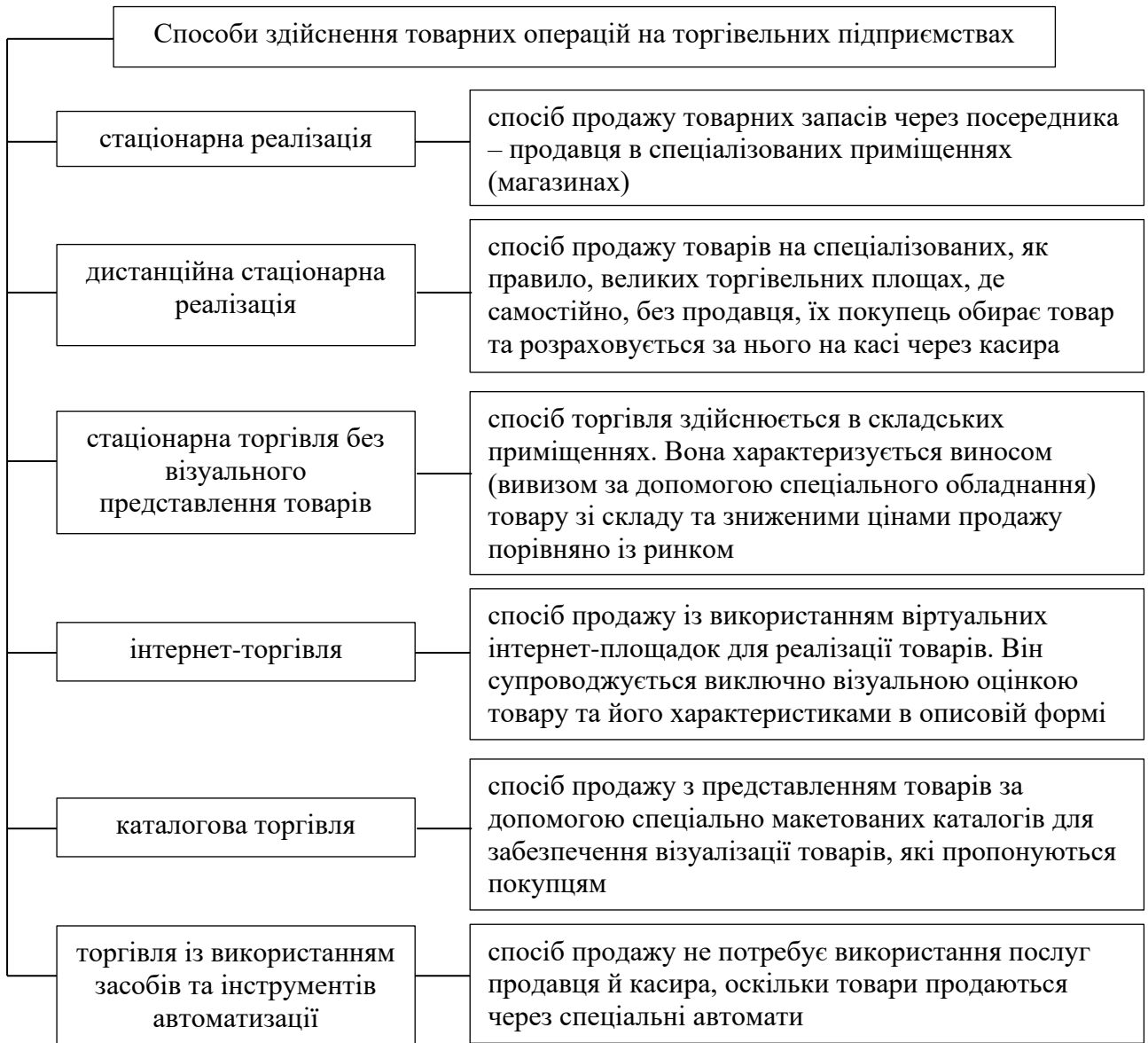

Рис. 1.1. Способи здійснення товарних операцій на торговельних підприємствах

Джерело: складено автором на підставі [19, ст 7-8]

Варто зазначити, що канали розповсюдження та продажу товарів покупцям з розвитком торгівлі постійно змінюються та удосконалюються. При цьому відбувається постійне зростання як кількості об'єктів торговельної

інфраструктури, так, відповідно, й товарних операцій.

Отже, центральним об'єктом товарних операцій виступає товар – «це все, що може задовольнити потребу споживача і пропонується на ринку для привертання уваги, придбання, використання або споживання» [41, с. 5].

Товар можна розглядати і в якості товарного запасу, якщо він придбаний та зберігається на підприємстві торгівлі для подальшої реалізації. «Тобто, товарні запаси торговельних підприємств – це товари, які очікують моменту реалізації» [5].

Саме товарні запаси відіграють важливе значення для торговельних підприємств, оскільки виконують такі функції (рис. 1.2):

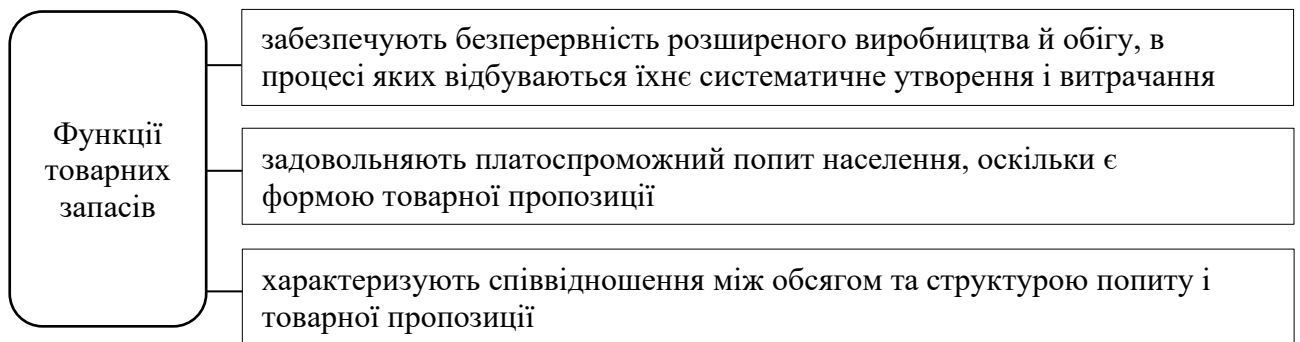

Рис. 1.2. Функції товарних запасів

Джерело: власна розробка автора

«Товарні запаси є одним з основних елементів оборотного капіталу торговельних підприємств. Забезпеченість підприємства цим видом ресурсів сприяє безперебійному обслуговуванню споживачів» [24, с. 93]. Але істотного значення при цьому на всіх етапах товароруку набуває контроль за зберіганням товарів, оскільки він сприяє забезпеченню фінансової стабільності та безперебійної операційної торговельної діяльності.

Головними передумовами для контролю за товарними операціями є наявність спеціально обладнаних приміщень для зберігання товарних запасів: складів, комор або майданчиків, в яких товари упорядковані за секціями, групами тощо для можливості контролю їх наявності та швидкого приймання й відпуску в торгівлю. Це вимагає управління товарними запасами, що разом з

контролем, як його частиною, є невіддільною складовою процесу управління підприємством торгівлі. Від того, наскільки ефективно здійснюватиметься цей процес, залежать рівні рентабельності, ліквідності та платоспроможності підприємства, як важливих показників результатів його діяльності.

Процес управління і контролю товарних запасів залежить від якісного проведення аналітичної роботи, раціональності та обґрунтованості застосованих методів економічного аналізу для своєчасного здійснення економічних та організаційно-технічних заходів з метою підтримки товарних запасів на оптимальному рівні, тобто «у певній відповідності з обсягом і структурою його продажу» [19, с. 92] для забезпечення безперебійного товарообігу. «Метою аналізу є встановлення ефективності та обґрунтованості системи управління товарними запасами» [19, с. 116-117].

Аналіз є її частиною системи управління товарними операціями підприємства торгівлі, в рамках якої формується його інформаційне забезпечення, прогнозуються показники економічної ефективності діяльності підприємства та планується його подальша діяльність.

Як функція управління, аналіз ґрунтується на даних системи бухгалтерського обліку та фінансовій звітності підприємства, результати якого є важливими під час перевірки та контролю даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності підприємства одним з методів контролю – аудиту. «Його метою є встановлення правильності, своєчасності, законності відображення руху товарів у бухгалтерському обліку відповідно до чинного законодавства та внутрішнього порядку організації [24, с. 96].

Безумовно, контроль і аналіз товарних операцій на підприємствах торгівлі повинні здійснюватись в рамках їх нормативно-правового регулювання. Класифікація основних нормативних актів щодо правового регулювання торгівельної діяльності на підприємствах торгівлі наведена на рис. 1.3.

Господарський кодекс України [4] відповідно до Конституції України встановлює правові основи господарської діяльності, яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності. Так у ньому

главою 30 визначаються особливості правового регулювання господарсько-торгівельної діяльності.

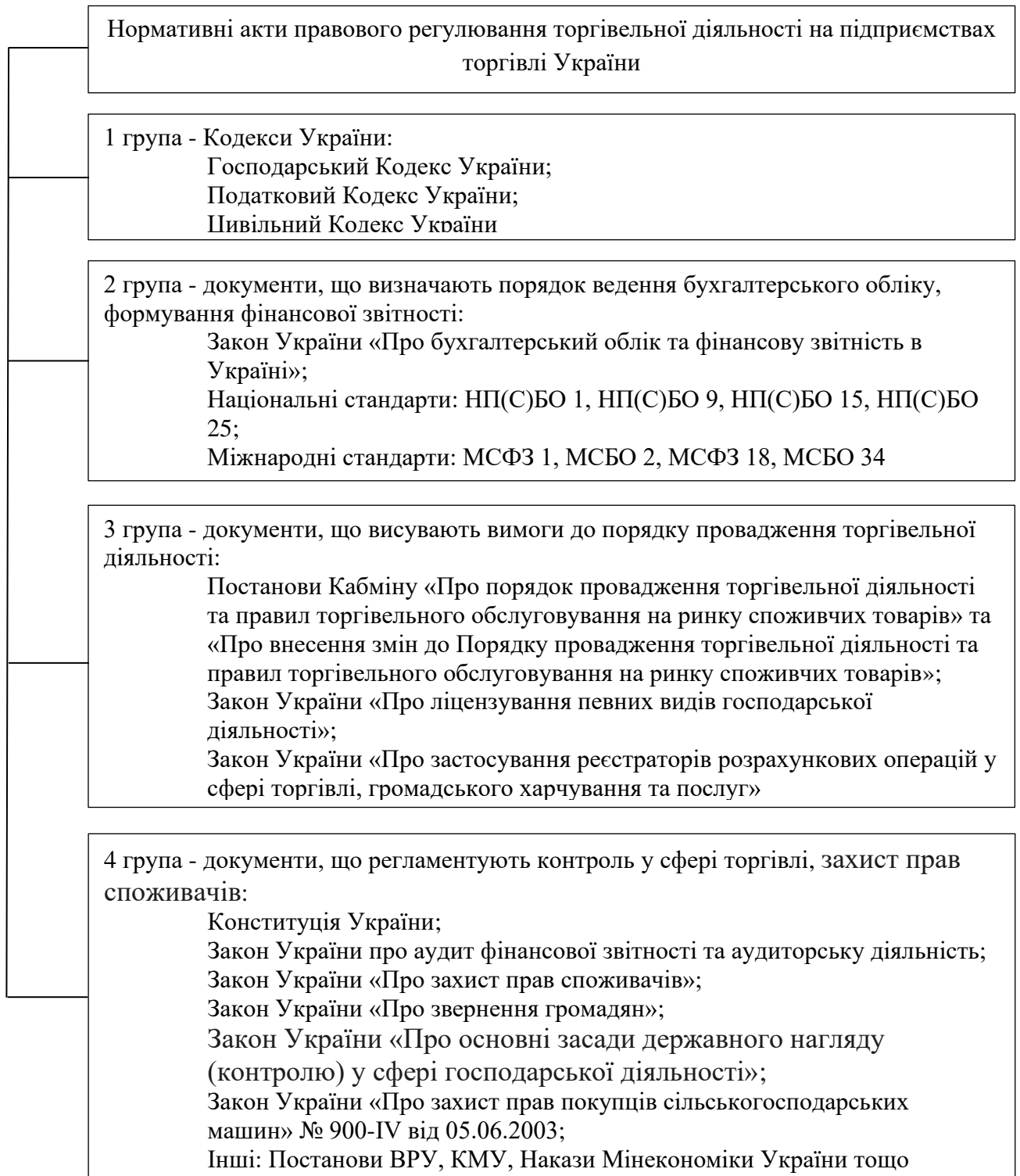

Рис. 1.3. Нормативно-правове регулювання контролю та аналізу товарних операцій підприємства торгівлі

Джерело: власна розробка автора

Статтею 263 глави 30 Господарського кодексу дано визначення господарсько-торгівельної діяльності та визначено її форми, до яких належать оптова та роздрібна торгівля.

Податковий кодекс України [23] (ПКУ) визначає платників податків, об'єкти, базу і ставки оподаткування, порядок обліку, звітності та сплати податків до бюджетів країни, у тому числі особливості оподаткування підприємств торгівлі.

Для тих підприємств, що займаються оптовою та роздрібною торгівлею підакцизних товарів в Україні, їх перелік визначений у п. 215.1 ПКУ, п. 215.3 ПКУ, п. 17 підрозд. 5 Перехідних положень ПКУ, а у п.14.1.6 цього Кодексу визначені вимоги до акцизних складів [23].

Цивільний кодекс України [46] (ЦКУ) більшою мірою регламентує діяльність із роздрібною торгівлі. У параграфі 2 Кодексу регламентуються: зміст цілого ряду контрактів, а саме роздрібною купівлі-продажу та за умовою про доставку товару покупцеві тощо; порядок формування ціни, оплати та обміну товару, процедури надання покупцеві інформації про товар; порядок продажу товарів з використанням автоматів; права покупця у разі продажу йому товару неналежної якості та порядок й строки задоволення вимог покупця про заміну товару або усунення недоліків. Параграф 3 ЦКУ визначає зміст та вимоги до укладання договорів постачання, які можуть укладати підприємства оптової торгівлі.

Більш докладно процедури захисту прав споживачів викладені в Законі України «Про захист прав споживачів» [33], віднесеного нами до 4 групи нормативних актів правового регулювання торгівельної діяльності на підприємствах торгівлі України (див. рис. 1.2).

Друга група нормативних актів поєднує документи, яких необхідно дотримуватись під час ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності суб'єктами господарювання, у т.ч. торгівельними підприємствами, відображення у ній інформації щодо товарних запасів, товарообігу тощо.

Передусім, це Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [26]. У ст. 3 Закону визначається обов'язковість ведення бухгалтерського обліку для всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правової форми і форми власності з метою надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. У III розділі Закону наведені вимоги до організації бухгалтерського обліку, а у IV – до складання фінансової звітності підприємств. Крім цього, ст. 15 цього розділу визначає необхідність контролю за дотриманням законодавства про бухгалтерський облік та фінансову звітність.

Все це стосується і торговельних підприємств, фінансова звітність яких формується за даними бухгалтерського обліку, у тому числі на підставі товарних операцій.

Облікові процедури (залежно від об'єктів обліку) визначаються національними і міжнародними стандартами обліку і фінансової звітності. Так методологічними підґрунтями відображення у бухгалтерському обліку товарних запасів підприємствами оптової торгівлі є НП(С)БО 9 «Запаси» [29] та МСБО 2 «Запаси» [17], а товарообігу – НП(С)БО 15 «Дохід» [15] та МСБО 18 «Дохід» [16]. Вимоги до документального оформлення операцій із товарними запасами, первинних документів із товароруку підприємства торгівлі встановлює «Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» [13] та інші.

Вимоги до порядку провадження торговельної діяльності встановлені постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів» [32]. Це один з основних документів третьої групи, з врахуванням деяких змін, внесених відповідною постановою Кабінету Міністрів України [27] (див. рис. 1.3).

Порядок [32] визначає загальні умови провадження торговельної діяльності суб'єктами оптової торгівлі, роздрібною торгівлі, закладами ресторанного

господарства, а також основні вимоги до мереж закладів такого типу і торговельного обслуговування споживачів (покупців), які купують товари у підприємств, установ та організацій незалежно від організаційно-правової форми і форми власності.

При провадженні торговельної діяльності потрібно також враховувати, що деякі види господарської діяльності, у тому числі й торгівлі для виконання товарних операцій, підлягають ліцензуванню, порядок якого та відповідальність суб'єктів господарювання за порушення у цій сфері встановлює відповідний Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» [35].

Для усіх суб'єктів господарювання та представників (уповноважених осіб) суб'єктів господарювання, які здійснюють розрахункові операції у готівковій та/або безготівковій формі, обов'язковим є застосування реєстраторів розрахункових операцій, про що встановлено Законом України [208]. Цей Закон визначає правові засади застосування реєстраторів розрахункових операцій та програмних реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг.

У Законі України «Про захист прав споживачів» [33] висунуто вимоги до приміщень торговельних підприємств. Стаття 17 зазначеного Закону регламентує права споживача у сфері торговельного та інших видів обслуговування, стаття 20 – правила торговельного обслуговування поряд з іншими видами обслуговування. Стаття 23 Закону містить норми відповідальності за порушення законодавства про захист прав споживачів, які поширюються на торговельні підприємства.

Громадяни України мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, медіа, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення. Ці права визначені у Законі України «Про

звернення громадян» [34].

Для суб'єктів господарювання, які відповідно до законодавства зобов'язані оприлюднити або надати фінансову звітність (консолідовану фінансову звітність), ст. 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [26] визначає перелік підприємств (додаток А), діяльність яких підлягає обов'язковому аудиту та оприлюдненню фінансової звітності разом з аудиторським висновком на своїй веб-сторінці.

Обов'язковий аудит фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) проводиться суб'єктами аудиторської діяльності на підставах та в порядку, передбачених Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [25]. Цей Закон визначає правові засади аудиту фінансової звітності, провадження аудиторської діяльності в Україні та регулює відносини, що виникають при її провадженні.

1.2. Загальна характеристика ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» та результати його діяльності за три останні роки

Базою дослідження кваліфікаційної магістерської роботи, як відзначено у вступі, є ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА», яке займається продажем продукції відомого світового бренду Einhell, який продає свою продукцію до 53 країн світу. Товариство засноване у 2012 році та є ексклюзивним імпортером побутових електротоварів й електронної апаратури побутового призначення в Україну з офісом та складом у м. Київ.

Для зручності покупців Компанією Einhell створений офіційний інтернет-магазин einhell-shop.com.ua як офіційна точка продажу електроінструменту німецького бренду Einhell. Вся продукція Компанії, що завезена в Україну є оригінальною, вона офіційно сертифікована. На всю продукцію надається офіційна гарантія до 3 років. На сайті магазину оприлюднюються акції та новини, умови оплати та доставки тощо.

ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» зареєстровано на загальній системі

оподаткування. Відомості про реєстрацію Товариства наведені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Основна реєстраційна інформація ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»

Назва показника	Значення
ЄДРПОУ	38275500
Назва	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» (ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»)
Організаційна форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Адреса реєстрації	08130, Київська область, Бучанський район, село Петропавлівська Борщагівка, вулиця Соборна, будинок 2-В
Дата реєстрації	23.08.2012
Номер запису	13391020000008094
Статутний капітал	22 940 227.00 грн
Засновники	«АЙНХЕЛЬ ДЖЕРМАНІ АГ», Німеччина
Види діяльності	46.43 Оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворювання звуку й зображення; 45.31 Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів; 46.61 Оптова торгівля сільськогосподарськими машинами й устаткуванням; 46.74 Оптова торгівля залізними виробами, водопровідним і опалювальним устаткуванням і приладдям до нього; 47.52 Роздрібна торгівля залізними виробами, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами в спеціалізованих магазинах; 47.91 Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу Інтернет; 43.22 Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування; 95.22 Ремонт побутових приладів, домашнього та садового обладнання
Перебуває на обліку:	
Реєстр платників податків	Головне управління ДПС у Київській області, Києво-Святошинська державна податкова інспекція (Києво-Святошинський район); дата взяття на облік: 27.08.2012, номер взяття на облік: 43620. Державна служба статистики України. Дата взяття на облік: 27.08.2012
Реєстр платників єдиного внеску	Головне управління ДПС у Київській області, Києво-Святошинська державна податкова інспекція (Києво-Святошинський район); дата взяття на облік: 27.08.2012, номер взяття на облік: 02-8915
Платник ПДВ	Індивідуальний податковий номер: 382755010134. Дата реєстрації платником ПДВ: 01.10.2012

Джерело: [36]

ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» у складний час вирування вірусу COVID-19 в Україні підтримувала свого стратегічного партнера, мережу будівельних гіпермаркетів Епіцентр.

Організаційна структура ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» має характерний лінійний тип на чолі з директором. Така організаційна структура являє собою систему управління, в якій кожний підлеглий підпорядкований тільки одному керівнику і в кожному підрозділі виконуються всі функції адміністративного характеру. Керівник підрозділу несе відповідальність за роботу перед вищим керівництвом.

Схематично ця структура подана на рис. 1.4, з якого бачимо, що структура Товариства формується за принципом єдиного господарського механізму з поділом на адміністрацію, відділ постачання, відділ роботи з замовниками й сервісний сектор у його складі.

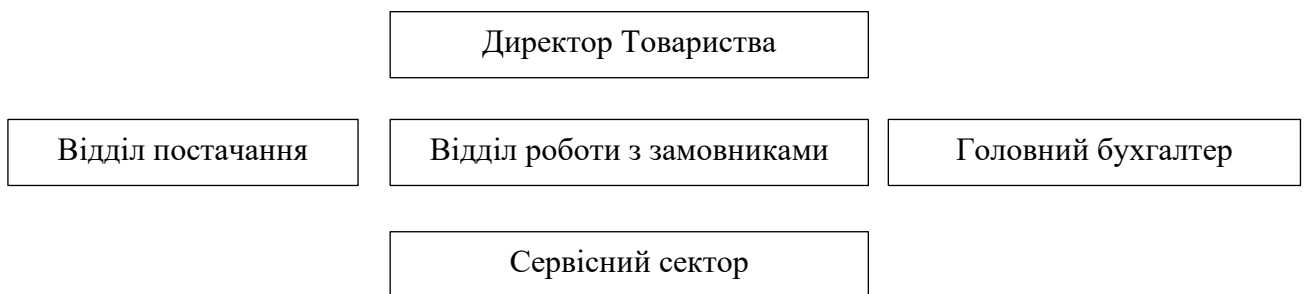

Рис.1.4. Структура ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»

Джерело: розробка автора

Директор Товариства здійснює керівництво підприємством в цілому, тобто представляє його в будь-яких організаціях, в межах чинного законодавства розпоряджається його майном, укладає контракти, відкриває в банках розрахункові рахунки.

Він, як керівник Товариства, здійснює керівництво відповідно до законодавства та установчих документів та несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку у Товаристві та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у відповідних документах, їх збереження, у тому числі й звітності протягом встановленого терміну (не менше

трьох років).

Функції з обліку, аналізу, контролю, внутрішнього контролю та оподаткування розподілені відповідно до посадових обов'язків між директором, головним бухгалтером та сервісним відділом.

Головний бухгалтер:

- забезпечує дотримання встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку та складання і подання фінансової звітності у встановлені строки;
- організує контроль всіх господарських операцій, їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку;
- бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

Тобто відповідно до посадової інструкції основними функціями головного бухгалтера є забезпечення правильної організації та достовірності обліку і звітності; проведення робіт по чіткому дотриманню фінансової, розрахункової та кошторисної дисципліни, вживання заходів з забезпечення збереження власності Товариства, забезпечення якісного та своєчасного подання бухгалтерської звітності.

Раціональна організація постачання підприємств торгівлі є найважливішою передумовою ефективною і ритмічною його роботи, що дозволяє більш повно задовольняти споживчий попит, сприяє прискоренню оборотності коштів, зниженню витрат і підвищенню рентабельності.

Саме такі завдання виконує відділ постачання Товариства. До основних функцій відділу належать:

закупівля, складування, транспортування, оприходування товарів, внутрішня перевірка й зберігання закупленого.

Діяльність відділу роботи з замовниками загалом можна поділити на 2 напрями:

- робота безпосередньо з замовниками та постачальниками. Це сотні людей, які шукають побутові електротовари й електронну апаратуру побутового

призначення для власних потреб. Завдання відділу ефективно допомогти їм у пошуку: порадами, поясненнями, оперативними новинами.

– робота на широку аудиторію, з медіа, з суспільством; доведення інформації до потенційних покупців, що купувати товари у Товариства вигідно.

Сервісний центр Товариства – важлива складова його структури, який забезпечує автоматизацію ефективного процесу продажів і обслуговування клієнтів на базі програми Microsoft Dynamics NAV. Це – інтегрована система управління підприємством для середнього та малого бізнесу, заміна російського 1С для українського бізнесу. У програмі вбудовані інструменти для ведення бухгалтерського обліку та складання звітності, аналізу, управління фінансами та товарно-матеріальними потоками, а також – для отримання актуальної інформації та зручного сервісу для клієнтів. Щодо товарних операцій, у програмі накопичується інформація про товар (надходження, рух) для створення звітів, що допомагають аналізувати закупівлі та продажі.

Кількість працівників у Товаристві: 20 осіб в штаті у 2021 році, 17 – у 2022 та 2023 роках. Це дає змогу визначатися ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» як мале підприємство в своїй галузі. Саме тому Товариство складає і подає фінансову звітність за формами 1-м та 2-м.

На підставі звітних фінансових документів ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» проаналізуємо основні економічні показники діяльності за період 2021-2023 років (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Основні економічні показники діяльності ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» та їх аналіз у динаміці у періоді 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Зміни в абсолютних величинах 2023 р. порівняно з:		Темпи приросту (спаду) 2023 р. у % до:	
				2021	2022	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Капітал (станом на кінець періоду)							
Валюта балансу, тис.грн	102 102,50	67 372,20	95 405,70	-6 696,80	28 033,50	-6,56	41,61

Продовження табл. 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Власний капітал, тис.грн	52 235,40	61 138,50	75 616,40	23 381,00	14 477,90	44,76	23,68
Нерозподілений прибуток, (непокриті збитки), тис.грн	29 295,20	38 198,30	52 676,20	23 381,00	14 477,90	79,81	37,90
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	49 867,10	6 233,70	19 789,30	-30 077,80	13 555,60	-60,32	217,46
за розрахунками з бюджетом	483,20	2 330,70	2 415,10	1 931,90	84,40	-	3,62
за розрахунками зі страхування	5,20	50,60	58,90	53,70	8,30	1 032,69	16,40
за товари, роботи, послуги	47 172,10	3 692,00	16 181,10	-30 991,00	12 489,10	-65,70	338,27
Ресурси (станом на кінець періоду)							
Необоротні активи, тис.грн	390,10	172,40	86,40	-217,70	-86,00	-77,85	-49,88
Нематеріальні активи, тис.грн	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	-
Основні засоби, тис. грн	390,10	172,40	53,40	-336,70	-119,00	-86,31	-69,03
Оборотні активи, тис. грн	101 712,40	67 199,80	95 319,30	-6 393,10	28 119,50	-6,29	41,84
у тому числі запаси, тис.грн	42 191,30	11 310,80	21 276,20	-20 915,10	9 965,40	-49,57	88,11
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	58014,3	50290,3	69119,6	11105,3	18829,3	19,14	37,44
Економічні показники (станом на кінець періоду)							
Чистий дохід від реалізації товарів тис. грн	102341,1	151696,1	151366,6	49025,5	-329,5	47,90	-0,22
Собівартість проданих товарів, робіт, послуг, тис. грн	66520	90872,39	99225,7	32705,7	8353,31	49,17	9,19
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн	12491,1	8116,1	15264,8	2773,7	7148,7	22,21	88,08

Джерело: фінансова звітність ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» (додатки Б, В)

Основні економічні показники діяльності ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» та їх аналіз у динаміці у періоді 2021-2023 рр. засвідчив наступне:

– валюта балансу у 2023 році збільшилась на 28033,5 тис. грн або на 41,61

% порівняно з 2022 роком, але це менше, ніж у 2021 році на 6,56 %;

– показники власного капіталу та нерозподіленого прибутку мають позитивну динаміку у досліджуваному періоді, тобто свідчать, що у розпорядженні підприємства залишається більше коштів для організації та фінансування господарської діяльності.

Показник поточних зобов'язань – зобов'язань, які повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу, та забезпечень для покриття зобов'язань, у 2023 році порівняно з попереднім роком збільшився на 13355,6 тис. грн або на 217,46 %, оскільки збільшилися зобов'язання за розрахунками з бюджетом на 84,4 тис. грн або на 3,62 %, за розрахунками зі страхування на 8,3 тис. грн або на 16,4 % та за товари, роботи, послуги на 12489,1 тис. грн що склало збільшення на 338,27 %. Але цей показник нижчий, ніж на початок досліджуваного періоду на 60,32 %.

Щодо ресурсів Товариства, аналіз свідчить про негативну динаміку у періоді 2021-2023 років показників необоротних активів, на що вплинув значний знос основних засобів і відсутність їх оновлення (див. показники первісної вартості основних засобів у додатку Б – Зведена звітність ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»).

Величина оборотних активів у 2023 році порівняно з 2022 роком зросла на 28119,5 тис. грн або на 41,84 %, у тому числі запаси на 9965,4 тис. грн та дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги на 18829,3 тис. грн.

Однак зробити висновки за наведеними показниками балансу можна лише на підставі аналізу фінансового стану Товариства, який проведено далі.

За групою економічних показників табл. 1.2 бачимо, що у 2023 році порівняно з 2022 роком показник чистого доходу від реалізації товарів майже не змінився; чистий фінансовий результат (прибуток) збільшився на 7148,7 тис. грн або на 88,08 %. Це при тому, що зросла собівартість проданих товарів на 8353,31 тис. грн (на 9,19 %).

У порівнянні з 2021 роком чистий фінансовий результат (прибуток) у 2023 році зменшився на 2773,7 тис. грн або на 22,21 %. На це, безумовно, вплинуло

те, що з лютого 2022 року держава перебуває у складній економічній ситуації, викликаною жорстокою масштабною агресією Росії проти України, що й не обійшло ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА», результати діяльності якого значно погіршилися у 2022 році у порівнянні з 2021 роком майже за всіма основними показниками діяльності – має місце їх зниження (див. табл. 1.2).

Попри це, не глядячі на складнощі, Товариство змогло вистояти і залишитись прибутковим у 2022 році. Чистий фінансовий прибуток склав 8116,1 тис. грн, хоча він нижчий за попередній рік на 4375 тис. грн (різниця між чистим фінансовим прибутком 12491,1 тис. грн у 2021 році та 8116,1 тис. грн у 2022 році).

Залишитись прибутковим у 2022 році Товариству сприяв збільшений попит на обладнання автономного енергозабезпечення Компанії Einhell: генератори, електростанції, джерела безперебійного живлення (ДЖБ), стабілізатори напруги, акумулятори для ДБЖ тощо.

У 2023 році ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» вдалося покращити результати своєї діяльності порівняно з попереднім роком, про що свідчать результати проведеного аналізу у табл. 1.2, а саме, збільшення валюти балансу на 41,61 %. завдяки приросту активів і пасивів Товариства та чистого фінансового результату. Але, щоб дати йому оцінку такого збільшення, треба провести, насамперед аналіз звіту про фінансовий стан за показниками окремих статей. Для цього використовують показники ліквідності (платоспроможності).

Коефіцієнти ліквідності характеризують здатність підприємства погашати свої короткострокові боргові зобов'язання й конвертувати свої активи без відчутної втрати вартості в грошові кошти.

Платоспроможність вимірює здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання як у довгостроковій, так і в короткостроковій перспективі.

Отже, проаналізуємо показники ліквідності і платоспроможності ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» у періоді, що досліджується, за допомогою наступних коефіцієнтів (табл. 1.3):

- показника покриття як відношення оборотних активів до короткострокових зобов'язань;
- показника швидкої ліквідності як відношення суми оборотних активів без урахування запасів до поточних зобов'язань;
- показник абсолютної ліквідності (ліквідності балансу) як співвідношення грошових коштів і короткострокових фінансових інвестицій до короткострокових зобов'язань;
- показника платоспроможності.

Таблиця 1.3

Аналіз показників ліквідності і платоспроможності ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» у періоді 2021-2023 рр.

Показники	Алгоритм за рядками балансу	2021	2022	2023	Зміни в абсолютних величинах 2023 р. порівняно з:		Темпи приросту (спаду) 2023 р. у % до:	
					2021	2022	2021	2022
1		2	3	4	5	6	7	8
коефіцієнт покриття	1195 / 1695	2,04	10,78	4,82	2,78	-5,96	1,36	-0,74
коефіцієнт швидкої ліквідності	$(1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155+1160+1165) / 1695$	1,19	8,96	3,74	2,55	-5,22	2,14	-0,72
коефіцієнт абсолютної ліквідності	$(1160+1165) / 1695$	0,01	0,89	0,25	0,24	-0,64	24,00	-0,73
коефіцієнт платоспроможності	1495 / 1900	0,51	0,91	0,79	0,28	-0,12	0,55	-0,69

Джерело: складено автором на підставі даних додатку Б

Нормативні значення показників [10] наступні:

- для показника покриття значення вище 1;
- для показника швидкої ліквідності значення в межах 0,6-0,8, або вище;
- для показника абсолютної ліквідності – 0,1.

Зауважимо, що для підприємства торгівлі, який активно кредитує своїх покупців за допомогою товарних кредитів, і оборотність дебіторської

заборгованості є низькою, бажаним є більш високе значення показника швидкої ліквідності (вище одиниці) [10].

Розрахуємо показник оборотності дебіторської заборгованості Товариства як відношення виторгу від продажу до середньорічної суми дебіторської заборгованості за даними табл. 1.2:

$$- 2022 \text{ рік} - 151696,1 / (58014,3 / 2 + 50290,3 / 2) = 2,80;$$

$$- 2023 \text{ рік} - 151366,6 / (50290,3 / 2 + 69119,6 / 2) = 2,54.$$

Чим менше цей показник, тим довше дебіторська заборгованість перетворюється в кошти, а отже зніжується ліквідність оборотних коштів підприємства, про що свідчить аналіз, проведений у табл. 1.3 (гр. 6 та гр. 8).

Як бачимо з табл. 1.3, в цілому Товариство має високі показники ліквідності у періоді 2021-2023 роки, тобто здатність вчасно погашати свої короткострокові боргові зобов'язання та правильно організовувати готівкові та безготівкові розрахунки.

«Важливо зазначити, що нормативні значення показників ліквідності є досить умовними та значною мірою залежать від сфери діяльності підприємства, фактору сезонності, типових договорів співпраці з постачальниками товарів, робіт та послуг, сукупності інших факторів» [10].

«Платоспроможність виступає похідною від рівня ліквідності активів та ліквідності балансу та трактується як здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі провести розрахунки за своїми зобов'язаннями» [45].

Оптимальні значення коефіцієнта платоспроможності перебувають у інтервалі $> 0,5$. Отже, бачимо з табл. 1.3, що Товариство має достатню платоспроможність у досліджуваному періоді.

В цілому ж ефективність роботи підприємства характеризують показники рентабельності. У практиці українських підприємств найбільш поширеним є показник рівня рентабельності, що обчислюється як відношення прибутку до повної собівартості реалізованої продукції [45]. Одним із найбільш узагальнюючих показників виробничо-господарської та фінансової діяльності вважається рівень загальної рентабельності основних засобів – відношення

чистого прибутку до середньорічної суми основних засобів. Узагальнюючим показником прибутковості заведено вважати й рентабельність капіталу – відношення чистого прибутку до валюти балансу.

За допомогою наступної таблиці (табл. 1.4) проаналізуємо ці показники ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» у періоді 2021-2023 рр.

Таблиця 1.4

Аналіз показників рентабельності «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»
у періоді 2021-2023 рр

Показники	2021	2022	2023	Зміни в абсолютних величинах 2023 р. порівняно з:		Темпи приросту (спаду) 2023 р. у % до:	
				2021	2022	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт рівня рентабельності	18,78	8,93	15,38	-3,39	6,45	-18,07	72,25
Коефіцієнт рівня рентабельності основних засобів	-	28,86	135,21	0,00	106,35	-	368,54
Коефіцієнт рентабельності капіталу	12,23	12,05	16,00	3,77	3,95	30,78	32,82

Джерело: складено автором на підставі даних додатків Б та В

Аналіз коефіцієнтів рентабельності Товариства засвідчив про його ефективну діяльність у досліджуваному періоді попри важких випробувань, які випали на долю України у зв'язку з агресією Росії.

Досягати позитивних результатів діяльності ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» допомагає постійний внутрішній контроль за товарними операціями. Про це йдеться у наступному розділі.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»

2.1. Організація і методика контролю товарних операцій ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»

Контроль товарних операцій підприємства торгівлі може відбуватися шляхом проведення зовнішнього (аудиторського) контролю та внутрішнього контролю, які відрізняються в організаційних аспектах.

«Внутрішній контроль діяльності торговельних підприємства та товарних операцій на них має більше значення, ніж зовнішній контроль. Його важливість пояснюється постійним потоком товарних запасів, який потребує здійснення поточного контролю» [19, с. 101].

ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» належить до малих підприємств. Чисельність персоналу, як зазначалось у попередньому розділі, складає 17-20 працівників, чистий дохід за рік не перевищує 8 млн євро, а балансова вартість активів не перевищує 4 млн євро [26, ст. 2], тому Товариство не подає фінансову звітність з аудиторським висновком, тобто зовнішній контроль не є обов'язковим.

Внутрішній же контроль у Товаристві проводиться систематично з вибором оптимальних складових такої системи, оскільки це відіграє важливу роль при визначенні стратегічних пріоритетів діяльності ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА». Це знаходить своє відображення у покращенні його звітних показників.

Зазначимо, що внутрішній контроль у Товаристві може мати як плановий, так і неплановий характер. Для нього характерні три етапи контролю: попередній – до здійснення господарських операцій; поточний – під час здійснення господарських операцій; подальший – після їх здійснення.

До системи внутрішнього контролю Товариства товарних операцій входить насамперед система бухгалтерського обліку, яка визначає послідовність

і зміст записів в обліку, за допомогою яких відображаються господарські операції, пов'язані з товарними операціями. Предметами внутрішнього контролю товарних операцій Товариства є усі процеси і явища, пов'язані з товарними операціями, що згруповані та узагальнені в регістрах бухгалтерського обліку на основі первинних документів, які прийняті до обліку.

Під час контролю товарних операцій перевіряють записи в регістрах аналітичного і синтетичного обліку. Основна увага при цьому приділяється рахунку 28 «Товари», до якого у ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» відкриті субрахунки: 281 «Товари на складі»; 282 «Товари в торгівлі»; 284 «Тара під товарами»; 285 «Торгова націнка». Оборот по дебету рахунку 28 «Товари» – загальна сума надходження товарів і тари у конкретному звітному періоді, а оборот по кредиту цього рахунку – загальна сума відпуску товарів і тари.

Крім цього, звертається увага на реалізацію товарів, яка обліковується на субрахунку 702 «Прибуток від реалізації товарів» рахунку 70 «Прибутки від реалізації».

Але переважно контроль товарних операцій базується на контролі розрахунків з постачальниками, дебіторами, а також нарахування і сплати ПДВ. Основними завданнями внутрішнього контролю вказаних розрахунків у Товаристві є перевірка доцільності, законності та достовірності їх відображення в системі бухгалтерського обліку.

До процедур контролю також належать: візування документів та їх контроль (дотримання графіку документообігу), порівняння внутрішніх даних із зовнішніми джерелами інформації, проведення інвентаризації та порівняння її результатів з обліковими записами, порівняння та аналіз фінансових результатів із сумами, визначеними прогнозами, контроль за середовищем комп'ютерної інформаційної системи (контроль змін у комп'ютерних програмах, програмі Microsoft Dynamics NAV, що використовується в бухгалтерському обліку, контроль за доступом до файлів з даними та системою паролів).

Як зазначалось у параграфі 1.2, функції з внутрішнього контролю у Товаристві розподілені відповідно до посадових обов'язків між директором,

головним бухгалтером та сервісним відділом.

Методологічні принципи ведення обліку об'єктів у Товаристві регламентуються Наказом про організацію бухгалтерського і податкового обліку та облікову політику (додаток Г). В частині товарних операцій у Наказі про облікову політику рекомендовані положення, зображені на рис. 2.1.

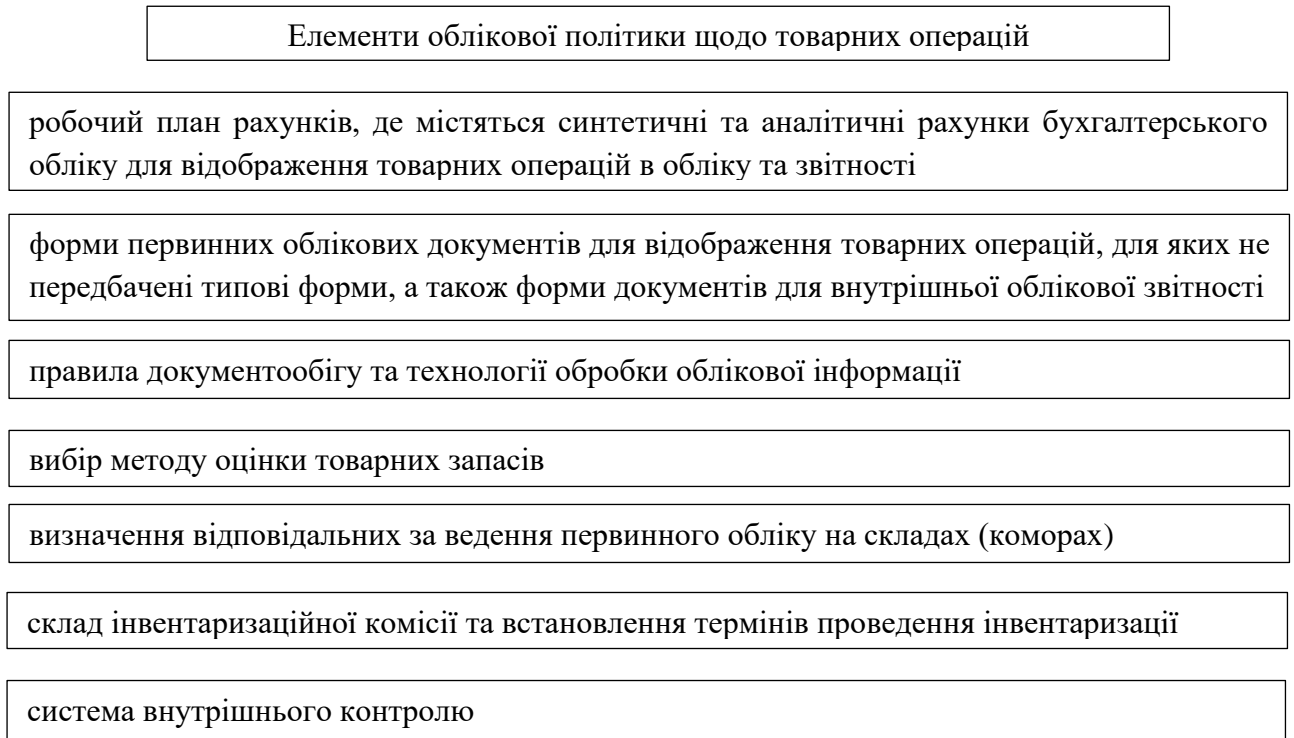

Рис. 2.1. Елементи облікової політики щодо товарних операцій

Джерело: складено автором за [12, с. 75]

Такий зміст облікової політики щодо товарних операцій сприяє ефективності їх внутрішнього контролю.

Як зазначалось вище, при проведенні внутрішнього контролю у Товаристві зосереджують увагу на розрахунки за товарними операціями з постачальниками, покупцями (дебіторами), і закінчуючи податковими зобов'язаннями та податковим кредитом із ПДВ. Це надає впевненості у коректності створюваних облікових проведення, а також відповідності сум, що формують зобов'язання або дають право на кредит.

Розглянемо детальніше, як організовано у Товаристві проведення внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ.

Організація і проведення внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ поділяється на три етапи:

- попередній, на якому проводиться нормативно-правова перевірка;
- поточний, для здійснення оцінки коректності визнання податкового кредиту з використанням прийомів формальної, нормативно-правової та арифметичної перевірок;
- наступний. Це ретроспективна перевірка операцій з нарахування та сплати ПДВ для дослідження шляхів виникнення податкових зобов'язань і податкового кредиту з ПДВ та запобігання невчасного погашення податкового зобов'язання. Для цього застосовуються прийоми логічної, арифметичної, нормативної, формальної та взаємної перевірок.

Складові перевірки для проведення внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Складові перевірки при проведенні внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ у ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»

Складові перевірки за етапами					
Перший етап	Другий етап			Третій етап	
Перевірка чинного свідоцтва платника ПДВ у контрагента	Перевірка наявності податкової накладної	Перевірка правильності заповнення реквізитів податкової накладної	Перевірка реєстрації податкової накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних	Перевірка правильності визнання та відображення в системі бухгалтерського обліку податкового зобов'язання та податкового кредиту з ПДВ	Перевірка правильності відображення в системі обліку розрахунків з бюджетом за звітний період
Мета: уникнення неправомірного визнання кредиту з ПДВ	Мета: обґрунтувати право на визнання податкового кредиту з ПДВ	Мета: попередити неправомірне визнання податкового кредиту з ПДВ	Мета: попередити можливість відмови у податковому кредиті з ПДВ	Мета: попередити відображення не в повному обсязі податкового зобов'язання та податкового кредиту з ПДВ	Мета: попередити невчасне погашення податкового зобов'язання з ПДВ

Джерело: сформовано автором з використанням [1, с. 226-227]

Інформаційним забезпеченням перевірок при проведенні внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ є: копії документів, який підтверджують, що контрагенти є платниками ПДВ, декларації з ПДВ Товариства, реєстр виданих і

отриманих податкових накладних, квитанції про реєстрацію в ЄРПП, податкові накладні, платіжні доручення, виписки банку тощо.

Важливе значення для здійснення торгівельної діяльності через вплив на економічний розвиток Товариства належить товарним запасам, як основному інформаційному джерелу прийняття рішень, оскільки товарні запаси є частиною активів Товариства, основна властивість яких – належність до оборотного капіталу, здатність швидкого перетворення на грошові кошти.

«Процес внутрішнього контролю загалом та товарних запасів зокрема – це своєрідна гарантія збереження та раціонального використання ресурсів» [6, с. 86].

До внутрішнього контролю товарних запасів у ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ Україна» включають наступні завдання:

- перевірку стану товарних запасів у місцях їх зберігання та продажу, у тому числі подальшого стану товарних запасів, які були виявлені в надлишковій кількості;
- перевірку правильності та своєчасності оформлення всіх первинних документів на кожному з етапів просування товарних запасів;
- моніторинг своєчасності проведення всіх розрахункових операцій із наявними контрагентами підприємства та операцій (за працівниками), де існує стійка тенденція до повторення неправомірних дій із товарними запасами;
- виявлення та ідентифікацію ризикових ситуацій у процесі використання товарних запасів.

Найважливішим методом контролю за товарними запасами є інвентаризація. Вона переважно виконується у Товаристві вибірково методом. За результатами її проведення визначаються наявність та стан товарних запасів, звіряються фактичні показники запасів з даними бухгалтерського обліку.

Відповідальність за організацію та проведення інвентаризацій лежить на керівникові підприємства, за її результати – на матеріально відповідальних особах.

Для проведення інвентаризаційної роботи у Товаристві наказом керівника

створюється постійно діюча інвентаризаційна комісія у складі керівників структурних підрозділів, головного бухгалтера на чолі з директором ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ Україна». Інвентаризація проводиться у присутності матеріально відповідальних осіб.

Дані інвентаризації по виду товарів комісією заносяться до інвентаризаційних описів. На товари, що перебувають у дорозі або неоплачені у строк покупцями інвентаризаційні описи складаються окремо.

Описи складають у двох примірниках і підписують головою комісії та всіма її членами. Один примірник залишається у матеріально відповідальній особи, другий передається до бухгалтерії, де фактичні залишки товарів звіряють з даними бухгалтерського обліку.

Результатами інвентаризації можуть бути як повне співвідношення фактичних даних з даними бухгалтерського обліку, так і виявлені надлишки, якщо фактичні залишки більші від облікових, або нестачі, якщо навпаки.

Товари, по яких виявлені розходження (лишки, нестачі) записуються у порівняльну відомість. Про причини їх виникнення матеріально відповідальні особи надають комісії письмові пояснення, після чого комісія оформляє протокол з висновками і пропозиціями щодо врегулювання інвентаризаційних різниць. Рішення про списання нестачі товарів або оприбуткування їх лишків та затвердження протоколу приймає керівник Товариства.

У Товаристві можуть проводитись й вибіркові інвентаризації, наприклад, у випадку одержання відмови постачальника задовольнити претензію з недовантаження товарів або при одержанні від покупця претензії щодо недовантаження товарів. Але в таких випадках інвентаризуються лише ті товари, на які заявлені претензії.

Під час інвентаризації комісія також приділяє увагу правилам зберігання товарних запасів на складах, у торговельних залах. Це переважно стосується будівельних матеріалів та санітарно-технічних виробів, низька якість яких й протермінування часу їх зберігання можуть мати свої негативні наслідки у діяльності.

Якщо під час інвентаризації виявляються непридатні або зіпсовані товари, складаються акти, в яких вказуються причини, ступінь та характер їх псування, й винні особи, які це допустили.

Варто зазначити, що за період дослідження (2021-2023 роки) у Товаристві не виявлено розбіжностей з даними бухгалтерського обліку при виявленні результатів інвентаризації як у торгівельній мережі, так і на складі.

У ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» також контролюють правильність відпускання чи продажу товарів, правильність і своєчасність складання звітів матеріально відповідальними особами, правильність й достовірність оформлення документації з реалізації товарів.

Все це свідчить, що методика здійснення внутрішнього контролю у Товаристві спрямована на виявлення порушень й недоліків у процесі проведення товарних операцій, що пов'язані із запасами товарів, підвищення коефіцієнта рентабельності реалізації, про що свідчить аналіз, проведений у табл. 1.4 першого розділу роботи.

2.2. Система аналітичних показників та основні методи аналізу товарних операцій у ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»

Для встановлення співвідношення між доходами та витратами на придбання товарів, виявлення зміни в тенденціях за товарними операціями, встановлення товарів високого та низького попиту необхідно проводити аналіз товарних операцій. Для цього доцільно використовувати систему методичних прийомів, які на підприємствах торгівлі можна поділити на дві основні групи: загальнонаукові методи та власні прийоми аналізу.

«Кількість методів для проведення аналізу товарних операцій підприємств торгівлі досить велика, що обумовлено суттєвими теоретичними напрацюваннями в сфері аналітики, які, своєю чергою, є результатом їх вагомій практичної значимості» [13, с. 165].

Отже, розглянемо застосування першої групи системи методів та прийомів

у Товаристві.

У ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА», безумовно, проводиться аналіз товарних операцій. Так під час внутрішнього контролю, як з'ясовано у попередньому параграфі, при складанні підсумків за результатами інвентаризації заповнюється порівняльна відомість фактичних даних щодо наявності товарних запасів з даними товарних операцій у бухгалтерському обліку, на підставі якої виявляють залишки або нестачі товарів. Для цього використовують метод порівняння як один з методів емпіричного дослідження.

Крім цього, цей метод використовується для порівняння фактичних показників, отриманих на підставі товарних операцій, з очікуваним результатом, з попереднім періодом, з середніми даними, порівняння показників в динаміці тощо. Прикладами можуть бути порівняння обсягів продажу товарів за такими факторами, як асортимент, пори року (сезонність) тощо. Ці фактори важливі для розвитку бізнесу.

Фактор сезонності особливо важливий при плануванні попиту на той чи інший товар для уникнення дефіциту у активний період попиту, запобігти надлишку запасів, коли попит спадає, а отже – знизити витрати на закупівлю надлишку товарів. Це сприяє збільшенню оборотного капіталу.

Зазначимо, що прийом порівняння до економічних явищ використовують у різних видах аналізу (горизонтальному, вертикальному, трендовому тощо).

Крім цього, у Товаристві застосовують різновид загальнонаукових методів аналізу – загальнологічні методи, до яких відносяться аналіз і синтез, системний підхід.

Метод аналізу дозволяє розкласти досліджувані економічні категорії (узагальнюючі показники) на складові частини (первинні показники) з метою їхнього подальшого вивчення й узагальнення.

З методом аналізу органічно взаємопов'язаний з методом синтезу, який дозволяє з'єднати в єдине ціле первинні показники – складові частини аналізу. Щодо товарних операцій – первинними показниками в аналізі є дані на рахунках аналітичного обліку, їх синтез – на рахунках синтетичного обліку.

Без аналізу неможливий синтез. Він необхідний для здійснення узагальнень у вигляді висновків, пропозицій, рекомендацій, складання бізнес-планів, прогнозів, визначення стратегій розвитку тощо. Це можна пояснити тим, що аналіз дозволяє виявити основні фактори (причини), що значно вплинули на зміну показників діяльності, а отже – на яких треба зосередити головну увагу керівництву.

Прийоми аналізу і синтезу доволі часто застосовують в Товаристві, адже вони дають змогу аналізувати не лише показники обліку, а також показники квартальних фінансових звітів, які формуються на їх базі, для прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності торгівельної діяльності на майбутні періоди і т.ін.

Власні методи аналізу – друга група системи методичних прийомів, яку називають кількісними. Вони ґрунтуються на використанні математичного інструментарію, тобто на основі законів та правил математики.

В складі кількісних методів доцільно виділити елементарні прийоми, що складають групу методів загального аналізу. За їх допомогою забезпечується формування найпростіших показників оцінки товарних операцій для формування висновків.

До методичних прийомів загального аналізу товарних операцій, які застосовуються у ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА», належать:

- групування (синтез) – метод, про який мова йшла вище. Він дозволяє групувати дані бухгалтерського обліку в рамках товарних операцій за певною ознакою, наприклад за контрагентами, вартістю, номенклатурою товарів тощо;
- відображення в абсолютних величинах, яке застосовується для показників, пов'язаних з обсягом товарних операцій у кількісному та грошовому вимірниках, у тому числі в оперативній бухгалтерській, статистичній або фінансовій звітності;
- визначення середніх величин – показників, що отримують шляхом розрахунків для отримання усереднених значень щодо товарних операцій за певні проміжки часу, наприклад, середнього відсотка торгівельної націнки;

– визначення відносних величин – показників, що відображають співвідношення між окремими абсолютними величинами товарних операцій, їх структури, ефективності тощо;

– побудова рядів динаміки. Це методичний прийом для узагальнення системи показників щодо товарних операцій, що спрямовані на відображення зміни таких показників у часі. За їх допомогою визначають темп росту, темп приросту, середній рівень ряду.

Крім цього, у Товаристві можуть застосовуватись й графічні методи (сукупність прийомів побудови графіків, гістограм, діаграм, інших графічних елементів) для наочного відображення абсолютних, відносних, середніх величин, показників динаміки та структури товарних операцій.

Застосування наведених методів в ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» є позитивним для прийняття управлінських рішень. Але до складу кількісних методів входять й інші, наприклад, прийоми детермінованого факторного аналізу. На їх основі визначають вплив факторів на досліджуваний результативний показник за умови незмінності інших чинників.

Якщо використати показник рентабельності товарної продукції в якості результативного показника підприємства торгівлі, факторними показниками виступатимуть чистий дохід від реалізації товарної продукції й вартість товарної продукції протягом обраного проміжку часу, на підставі чого визначають оцінку ступеня їх впливу на рентабельність продажів.

Прийоми детермінованого факторного аналізу дозволяють оцінити фінансовий стан підприємства, спрогнозувати майбутні фінансові результати чи ризики.

Ще одною важливою групою методів економічного аналізу є прийоми стохастичного аналізу. Ця група методів дозволяє встановити та економічно обґрунтувати ймовірнісний взаємозв'язок між досліджуваними факторами. Його перевагами над методами детермінованого факторного аналізу є можливість враховувати показники протягом необмеженої кількості періодів з факторами, представленими в різних вимірниках.

З застосуванням стохастичного факторного аналізу можна визначити вплив на рівень прибутковості товарних операцій таких чинників як рівень інфляції, структура товарних запасів, обсяги дебіторської та кредиторської заборгованості тощо.

В умовах наявності декількох варіантів управлінських рішень щодо джерел придбання товарних запасів, різних варіантів торгівельних угод, кредитних угод на придбання товарів, різних ринків збуту продукції та каналів постачання товарів на ринок доцільно використовувати методи оптимізації управлінських рішень, які включають прийоми лінійного та нелінійного програмування тощо.

Отже, ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» варто застосовувати всі представлені методи для проведення аналізу товарних операцій. Це сприятиме більш ефективному здійсненню торгівельної діяльності.

2.3. Аналіз товарних операцій та динаміки обсягу товарообігу ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»

У процесі аналізу товарних операцій підприємства торгівлі на основі даних бухгалтерського обліку, який є головним джерелом аналізу, вивчаються товарні операції в динаміці для виявлення основних закономірностей розвитку показників, що формується на їх основі. Для цього аналізуються:

- динаміка доходів від продажу;
- динаміка товарообігу;
- динаміка запасів та фактори, що впливають на їх розмір;
- сезонність операцій з товарами (сезонні коливання запасів).

Під час аналізу товарних операцій також застосовують відносні показники, для визначення ефективності здійснення поточних товарних операцій й управління товарообігом.

На підприємствах торгівлі дохід від продажу – це дохід підприємства від реалізації товарів чи послуг. «Це найактуальніший показник для компанії будь-якого розміру: основа для розрахунку КРІ, прогнозування розвитку і

стратегічних рішень» [7]. КРІ (key performance indicators) – ключові показники ефективності, які допомагають оцінити ефективність поточної діяльності [9].

Товарообіг – це рух товарів, пов’язаний з їх обміном на гроші. Цей економічний показник показує сукупну вартість продажів товарів (загальний виторг) за певний час, показник динаміки продажів торговельного підприємства.

Аналіз динаміки чистого доходу від реалізації ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» у 2021-2023 роках проведено у табл. 1.2 першого розділу. Загальний виторг Товариства – оборот у вигляді суми коштів, що надходить на його рахунки, у 2023 році складає 160813,8 тис. грн, що перевищило загальний виторг 2021 року, який складав 105787,1 тис. грн. У 2022 році він найбільший у досліджуваному періоді – 162131,8 тис. грн. Динаміку вказаних показників у 2021-2023 роках зображено на рис. 2.2.

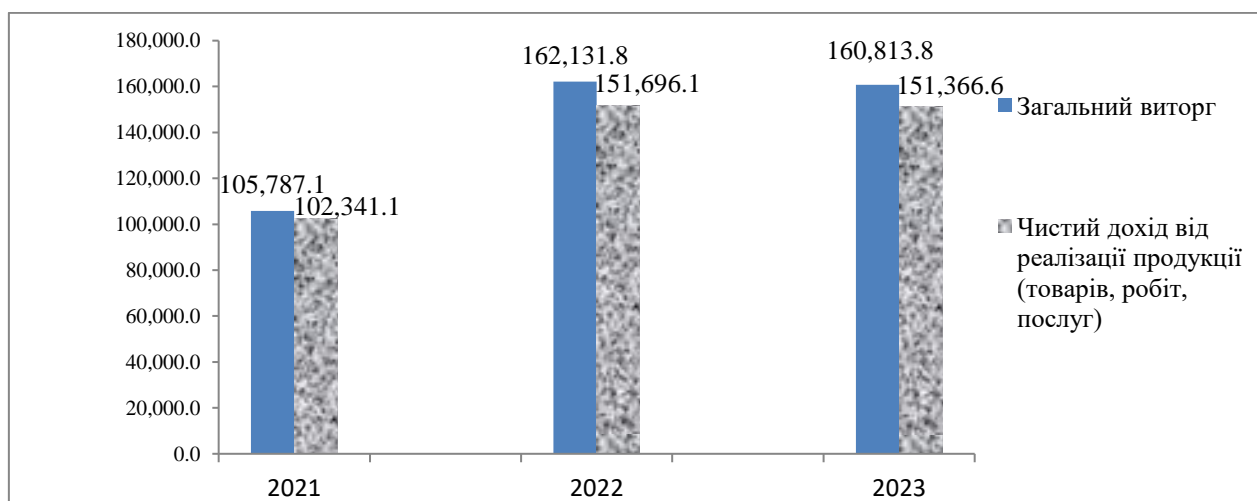

Рис. 2.2. Динаміка загального виторгу та чистого доходу від реалізації ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» у 2021-2023 роках

Джерело: побудовано за даними додатку В

У табл. 2.2 наведено динаміку і структуру складових загального виторгу Товариства у 2021-2023 роках.

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки і структури загального виторгу ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» у 2021-2023 роках

Показники	2021	Частка, %	2022	Частка, %	2023	Частка, %	Темпи зростання 2023 р. у % до:	
							2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Загальний виторг, тис. грн	105787,1	100,0	162131,8	100,0	160813,8	100,0	152,02	99,19
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	102341,1	96,7	151696,1	93,6	151366,6	94,1	147,90	99,78
Інші операційні доходи, тис. грн	3435,6	3,2	10435,6	6,4	9337,2	5,8	271,78	89,47
Інші доходи, тис. грн	10,4	0,0	0,1	0,0	110,0	0,1	1057,69	110000,0

Джерело: складено автором за даними додатку В

З рис. 2.2 та даних аналітичної таблиці 2.2 бачимо, що у структурі сумарного доходу від продажів (загального виторгу) чистий дохід від реалізації займає значне місце. Його частка у 2021-2023 роках складає відповідно 96,7 %, 93,6 % та 94,1 %. На незначне зменшення частки чистого доходу від реалізації у 2022 та у 2023 роках вплинуло збільшення частки інших операційних доходів.

Загальний виторг у 2023 році склав до 2021 року 152,02 %, до 2022 – 99,18 %. Найбільшого загального виторгу та чистого доходу від реалізації Товариство отримало у 2022 році, чому сприяв значно збільшений попит на обладнання автономного енергозабезпечення у цей період.

Далі проаналізуємо динаміку запасів, у тому числі і товарних запасів Товариства – оборотних активів, які утримуються підприємствами оптової і роздрібною торгівлі для подальшого продажу. Вони необхідні для забезпечення безперебійної діяльності Товариства.

Для наочності зобразимо динаміку запасів, у тому числі і товарних запасів, діаграмою у розрізі кварталів 2022-2023 років (рис. 2.3). Дані для побудови діаграми щодо динаміки запасів і торговельних запасів, їх зміни, розміщено у табл. 2.3 з квартальної звітності ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» за 2022-2023 роки [43].

Таблиця 2.3

Дані щодо запасів та торговельних запасів ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА»

у 2022-2023 роках

Показники	На початок року	На кінець 1 кварталу	Зміни	На кінець 2 кварталу	Зміни	На кінець 3 кварталу	Зміни	На кінець 4 кварталу	Зміни
Рік	2022								
Запаси:	42191,3	49542,5	7351,2	54494,4	4951,9	13811,3	-40683,1	11310,8	-2500,5
у тому числі торгівельні запаси	41550,8	48810,6	7259,8	53802,5	4991,9	13069,5	-40733,0	10602,3	-2467,2
Рік	2023								
Запаси:	11310,8	20470,8	9160,0	26272,0	5801,2	21781,0	-4491,0	21 276,2	-504,8
у тому числі торгівельні запаси	10602,3	19526,6	8924,3	25352,6	5826,0	20890,0	-4462,6	20394,8	-495,2

Джерело: складено за даними квартальних звітів Товариства [43]

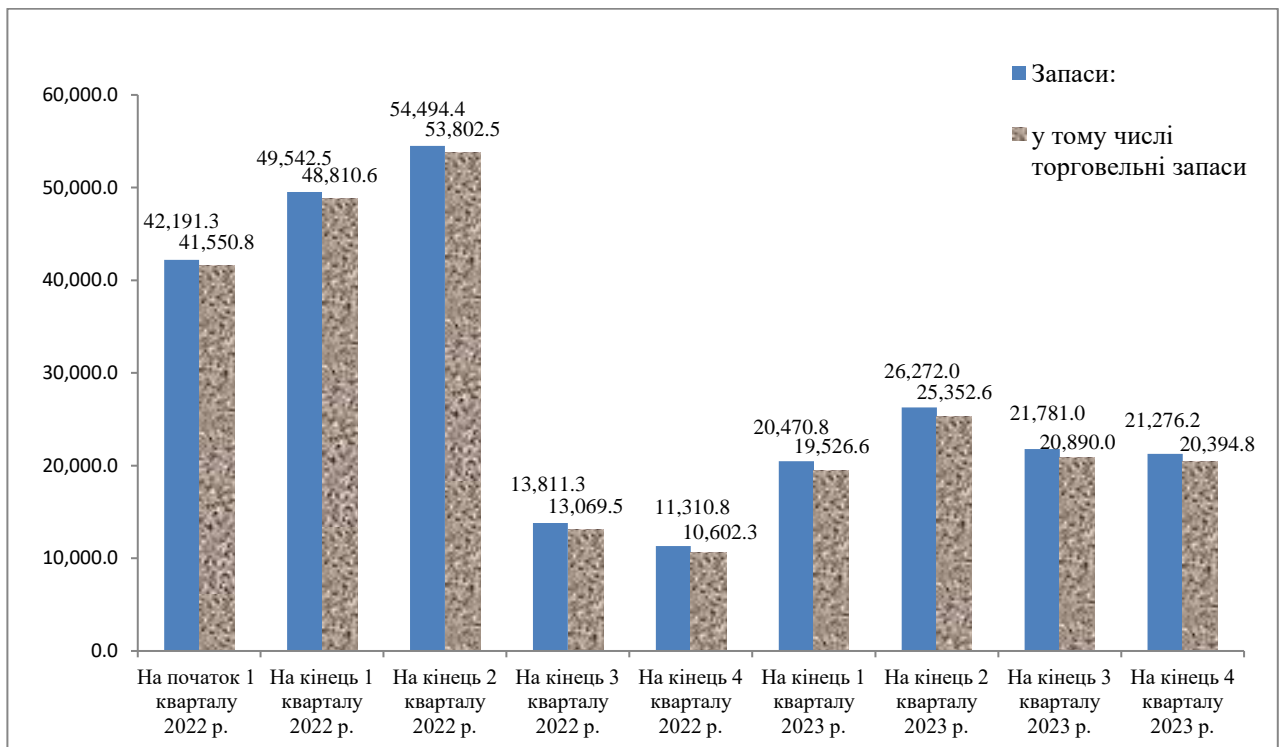

Рис. 2.3. Щоквартальна динаміка запасів і товарних запасів
ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» у 2022-2023 роках

Джерело: побудовано за даними табл. 2.3

Динаміка щоквартальних змін запасів, у тому числі товарних запасів, у 2022-2023 роках, зображена на рис. 2.4. Вона показує їх значні коливання.

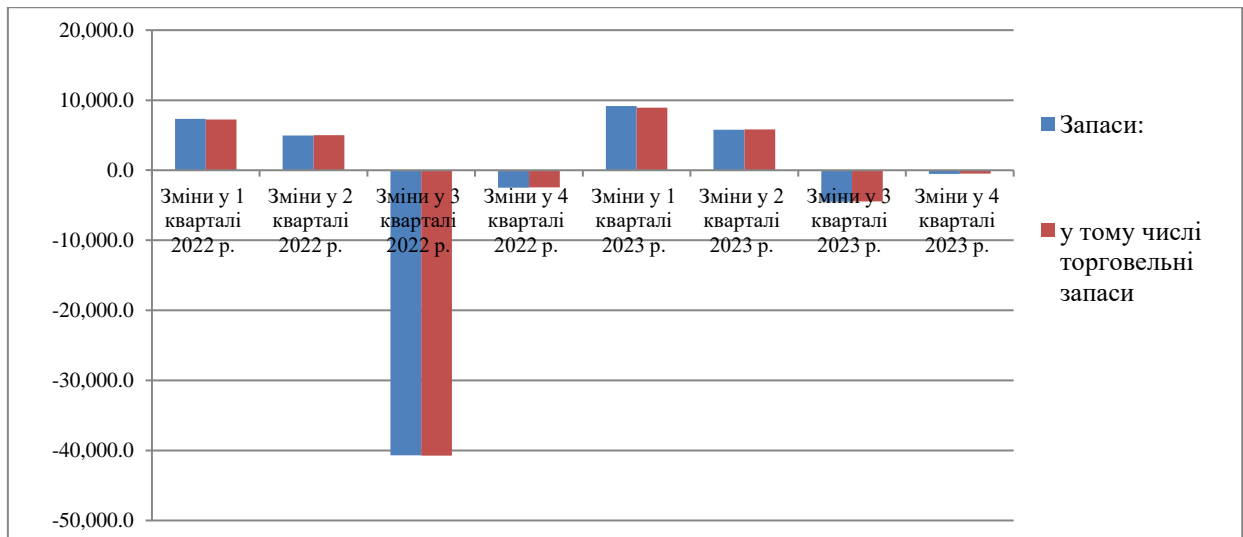

Рис. 2.4. Щоквартальна динаміка змін у запасах і товарних запасах в ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» у 2022-2023 роках

Джерело: побудовано за даними табл. 2.3

Загальні зміни товарних запасів за 2022 рік складають (-30948,5) тис. грн, тобто відбувається їх зниження; за 2023 рік величина товарних запасів зросла і дорівнює 9792,5 тис. грн.

Зазначимо, що і один, і другий показники мають свої позитивні і негативні сторони, оскільки вони впливають на оборотність запасів – критично важливий показник ефективності діяльності, оскільки прибуток виникає при кожному «обороті» запасів.

Для оцінки оборотності запасів використовують два показники: коефіцієнт оборотності і період обороту. Проаналізуємо ці показники ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» у 2022-2023 роках для товарних запасів. Для цього скористаємось формулами 2.1 та 2.2.

$$КО_{тз} = ЧД / СЗ_{тз}, \quad (2.1)$$

де $КО_{тз}$ – коефіцієнт оборотності товарних запасів;

$ЧД$ – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

$СЗ_{тз}$ – середні залишки товарних запасів за звітний період.

$$ТО = Д / КО_{тз}, \quad (2.2)$$

де $ТО$ – тривалість обороту запасів;

$Д$ – кількість днів за які обчислюється оборотність (при цьому приймають,

що місяць дорівнює 30 дням, квартал – 90, півріччя – 180 і рік – 360 дням.

Річна оборотність товарних запасів Товариства проаналізована у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз річної оборотності товарних запасів
ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» у 2022-2023 роках

Показники	2022	2023	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг, тис. грн	151696,1	151366,6	-329,50	99,78
Середні залишки товарних запасів, тис. грн	26 076,55	15 498,55	-10 578,00	59,43
Коефіцієнт оборотності товарних запасів	5,82	9,77	3,95	167,89
Тривалість обороту товарних запасів	61,88	36,86	-25,02	59,56
Середньоденний дохід від реалізації товарів, тис. грн	421,38	420,46	-0,92	99,78

Джерело: складено автором на підставі показників додатків Б, В

Коефіцієнт оборотності товарних запасів у 2023 році, як бачимо за результатами аналізу, збільшився на 167,89 %, що є позитивним, оскільки, чим вищий цей показник, тим краще. Низький коефіцієнт оборотності запасів може бути ознакою слабких продажів, надлишкових запасів.

Тривалість обороту Товариства у 2023 році зменшилась на 25 днів або на 59,56 % у порівнянні з попереднім роком, тобто для продажу товарних запасів Товариству було потрібно у 2022 році близько 62 днів, у 2023 – до 37 днів.

Але для висновків щодо оборотності товарних запасів ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» доцільно вивчити її за окремими періодами року. Для цього скористуємось даними табл. 2.5 та для наочності зобразимо щоквартальну оборотність товарних запасів Товариства на діаграмі (рис. 2.5).

Таблиця 2.5

Розрахунок оборотності товарних запасів

ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» за кварталами 2022-2023 років

Показники	2022 рік				2023 рік			
	1	2	3	4	1	2	3	4
Квартал року								
Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг, тис. грн	17 382,4	25 345,4	66 424,3	42 544,0	32 562,2	44 240,1	37 260,1	37 304,2
Середні залишки товарних запасів, тис. грн	45 180,7	51 306,6	33 436,0	11 835,9	15 064,5	22 439,6	23 121,3	20 642,4
Коефіцієнт оборотності товарних запасів	0,38	0,49	1,99	3,59	2,16	1,97	1,61	1,81
Тривалість обороту товарних запасів, днів	233,93	182,19	45,30	25,04	41,64	45,65	55,85	49,80

Джерело: складено автором за даними квартальних звітів Товариства [43]

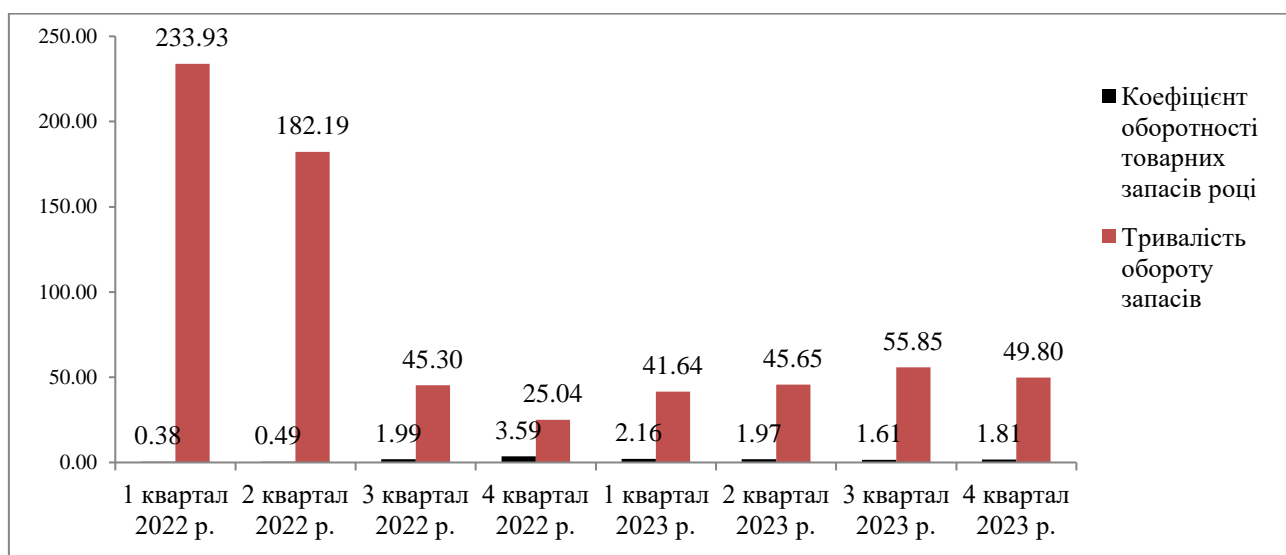

Рис. 2.5. Оборотність товарних запасів ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» за кварталами 2022-2023 років

Джерело: сформовано за даними табл. 2.5

Дані табл. 2.5 і діаграма (рис. 2.5) свідчать, що за кварталами 2022-2023 років оборотність товарних запасів суттєво змінювалась. Протягом 2022 року її тривалість складала від 234 днів у 1 кварталі до 25 – у 4 кварталі. У 2023 році оборотність була більш стабільною. Її найменша тривалість складала 41,64 дня у 1 кварталі, найбільша – близько 56 днів у 3 кварталі.

Зміни тривалості оборотності Товариства переважно пов'язані з коливанням величини товарних запасів (див. рис. 2.3, 2.4). Чим менша величина товарних запасів, тим швидче продається товар, про що свідчить розрахунок

оборотності товарних запасів (див. табл. 2.5 та рис. 2.5).

Виокремити конкретні чинники, що впливають на реалізацію товарів або обсяги його запасів можна за допомогою методів факторного аналізу. Серед найпоширеніших з них: динаміка зміни асортименту товарів; зміна цін їх реалізації, коливання обсягу продажів та зміна оборотності запасів тощо.

Проаналізуємо, як вплинула зміна оборотності товарних запасів на чистий дохід від реалізації товарів. Для цього використаємо формулу 2.3.

$$\Delta \text{ЧД} = \text{ЧД}_{\text{д1}} * \Delta \text{ТO}_0, \quad (2.3)$$

де $\Delta \text{ЧД}$ – величина приросту обсягу доходів від реалізації товарів;

$\text{ЧД}_{\text{д1}}$ – середньоденний дохід від реалізації товарів у звітньому році;

$\Delta \text{ТO}_0$ – тривалість обороту товарних запасів в днях у попередньому році.

Розрахунок виконаємо за даними табл. 2.5. Таким чином величина приросту обсягу доходів від реалізації товарів за рахунок зменшення тривалості обороту товарних запасів у 2023 році складає 10521,36 тис. грн, тобто фактична величина відхилення чистого доходу від реалізації товарів у 2023 році порівняно з 2022 роком зменшена на цю суму.

Отже, на нашу думку, у Товаристві існують проблеми, які потребують оптимізації обсягу товарних запасів для ефективного управління ланцюгом постачання. Безумовно, потрібно робити акцент на зменшенні кількості запасів, оскільки збільшення їх вимагає залучення фінансових ресурсів, які автоматично вилучаються з оборотної частини капіталу, зайвих витрат на перевезення та зберігання товару. Проте й зменшення обсягу запасів може перешкоджати нормальному процесу торгівлі, загрожувати дефіцитом товарів, тому необхідно впроваджувати ефективні методи зберігання та контролю за запасами для зменшення витрат.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Підприємства торгівлі, як зазначено у першому розділі, формують значну частку доходів різних регіонів та України в цілому. На обсяг доходів впливають всі фінансово-господарські процеси, що відображені товарними операціями в бухгалтерському обліку, пов'язані з надходженням товарів, їх зберіганням, рухом та реалізацією.

Контроль і аналіз вказаних процесів сприяє як розвитку діяльності торговельного підприємства, так і дає змогу утримувати баланс між виробництвом і споживанням на рівні держави та підтримувати її фінансові ресурси.

Це особливо важливо в умовах, в яких знаходиться Україна з моменту розпочатого широкомасштабного вторгнення російських загарбників, у зв'язку з чим економіка країни натрапила на гострі труднощі. «Чимало підприємств торгівлі усіх розмірів постраждали або були знищені, а інфраструктура, що підтримувала їхню діяльність, отримала критичні ушкодження, серйозно зачепивши економічний потенціал різних регіонів» [3].

За таких екстремальних умов виникла нагальна потреба адаптації підприємств як роздрібної, так й оптової торгівлі для подолання труднощів, що виникли.

Для цього кожному підприємству торгівлі, на думку С.В. Гирич [3], необхідно провести аналіз його сучасного стану – визначити оцінку впливу воєнного стану на оперативну діяльність підприємства, його фінансові показники, ринкову позицію, та на основі аналізу визначити вплив проблем та викликів, з якими стикається підприємство:

- логістичні перебої через пошкодження інфраструктури та транспортних шляхів;
- втрати через зниження обсягів продажу, необхідність витрат на відновлення пошкодженого майна;

– зміни в попиті через зміщення попиту на товари першої потреби, зниження попиту на інші товари;

– безпека та захист майна через ризик пошкодження майна та загрозу життю і здоров'ю персоналу внаслідок військових дій.

Це дозволить торгівельному підприємству визначити напрями, спрямовані на подолання зазначених проблем, мінімізацію ризиків та використання можливостей для подальшого існування та розвитку.

На думку Т. Талах, одним з важливих напрямків щодо можливостей для подальшого існування та розвитку підприємства в умовах воєнного стану, є посилення внутрішнього контролю розрахунків підприємства, який «стає ключовим інструментом для забезпечення його фінансової стабільності та безперебійної операційної діяльності суб'єктів господарювання» [42, с. 56]. Це стосується і підприємств торгівлі.

Авторка зазначає, що в умовах воєнного стану забезпечення ефективного внутрішнього контролю розрахунків суб'єктів господарювання досягається шляхом посилення контролю платіжної дисципліни контрагентів, використання у контролі та обробці платежів цифрових технологій.

Необхідність посилення контролю за платіжною дисципліною з боку підприємства і його контрагентів в умовах воєнного стану обумовлюється економічною нестабільністю, на що впливають порушення ланцюгів постачання, збої в роботі банківських систем, що своєю чергою додає труднощів у виконанні поточних розрахунків. Це може «серйозно підірвати фінансову стійкість підприємства, спричинити проблеми з ліквідністю та призвести до його функціональної неспроможності виконувати власні платежі» [42, с. 54].

Застосування цифрових технологій з використанням сучасних засобів захисту інформації може сприяти захисту системи розрахунків, знизити ризики порушення платіжних процесів у випадку екстремальних ситуацій та надає можливості контролю за коректністю та наявністю штрих-кодів, кодів УКТЗЕД, знижок та максимальних націнок відповідно до чинних у державі норм формування цін на підакцизні товари тощо.

В.В. Шеховцова вважає, що в умовах військової агресії Росії та введення воєнного стану на всій території України виникла потреба у проведенні адаптаційних кроків щодо організації внутрішнього аудиту на підприємстві. Оперативний, поточний та стратегічний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства є більш достовірним у випадку проведення внутрішнього аудиту [47].

До напрямків посилення внутрішнього контролю на торговельному підприємстві, на нашу думку, слід віднести й більш ретельне проведення контролю за діяльністю працівників та за товарними операціями й товарними запасами, ґрунтовне проведення інвентаризацій, особливо на підприємствах, структура яких складається з кількох об'єктів торгівлі для провадження торговельної діяльності, адже на таких підприємствах більш часті зловживання службовим становищем (наприклад, неоприбуткування, привласнення грошей тощо), крадіжки. Або мають місце неякісне виконання службових обов'язків (формально підписуються документи, інвентаризація також проводиться формально та ін.). Все це є основною причиною товарних втрат.

Для розв'язання наведених проблем слід працювати за двома напрямками – скорочення можливостей для порушень, шахрайства і вплив на причини, що штовхають до неправомірних дій. Для цього потрібна організація злагодженої роботи колективу на підприємстві та застосування ефективної системи підзвітності та відповідальності. При цьому кожний випадок порушень має зазнавати уваги та аналізу й впровадження дій, спрямованих на недопущення повторення в майбутньому.

Необхідно також застосовувати такі методи зберігання, які забезпечують контроль за ними в місцях збереження. Це як фізичні засоби зберігання товарів на складі, так і підходи до їх обліку, оптимізації простору, захисту товарів тощо [40], що також запобігатиме шахрайству та сприятиме зменшенню витрат на операції збереження та контролю.

Інформаційною передумовою для прийняття управлінських рішень щодо достатньої наявності або додаткової потреби у товарних запасах для належного

функціонування підприємства є прогностичні показники розвитку складових фінансового потенціалу підприємства торгівлі. На їх основі можна отримати уявлення про потенційне зростання та результати діяльності підприємства з погляду його фінансової міцності та стабільності. Для цього потрібно в діяльності підприємства торгівлі розраховувати прогностичні показники розвитку і стратегічних рішень за ключовими показниками ефективності, до яких включають фінансові показники, пов'язані з доходами, витратами, прибутком і рентабельністю. А їх аналіз дозволяє визначити ступінь досягнення стратегічних цілей. Крім цього, показники ефективності дозволяють проводити контроль ділової активності в реальному часі.

До таких висновків ми дійшли на підставі досліджень А.О. Касич та М.О. Прокопенко [8], Ю. Піскова Ю. [22], Ю. Семененко [38] та ін. тому вважаємо застосування ключових показників ефективності в контролі та аналізі діяльності торговельного підприємства напрямком їх вдосконалення для більш ефективного здійснення товарних операцій.

Ще одним напрямком, що сприятиме вдосконаленню контролю та аналізу у торгівлі є застосування дієвих та відносно простих інструментів АВС-аналізу та XYZ-аналізу. АВС-аналіз дозволяє оцінити внесок кожного товару у продажі, а XYZ-аналіз – стабільність продажів у розрізі товарів чи товарних груп. Але, щоб більш точно побачити всі нюанси продажу та актуальності асортименту, доцільно проводити поєднаний аналіз зі застосуванням спеціалізованих інформаційних технологій обліку для роздрібної та оптової торгівлі.

Таким чином можна зробити висновки, що до шляхів удосконалення контролю та аналізу товарних операцій підприємств торгівлі відносяться:

- посилення внутрішнього контролю розрахунків підприємства шляхом посилення контролю платіжної дисципліни контрагентів;
- використання у контролі та обробці платежів цифрових технологій;
- проведення адаптаційних кроків щодо організації внутрішнього аудиту на підприємстві;
- ретельне проведення контролю за товарними операціями й товарними

запасами та за діяльністю працівників з метою скорочення можливостей для порушень, шахрайства. Вплив на причини, що штовхають до неправомірних дій;

- ґрунтовне проведення інвентаризацій;

- розраховувати прогностні показники розвитку і стратегічних рішень за ключовими фінансовими показниками ефективності;

- застосування дієвих інструментів АВС-аналізу та XYZ-аналізу для оцінки внеску кожного товару у продажі та забезпечення стабільності продажів у розрізі товарів чи товарних груп.

ВИСНОВКИ

У випускній кваліфікаційній (дипломній) роботі досліджено тему: «Контроль та аналіз товарних операцій підприємств торгівлі». Її метою є пошук шляхів удосконалення контролю та аналізу товарних операцій підприємств торгівлі для підвищення результатів їх діяльності. Акцент при цьому зроблено на внутрішній контроль товарних операцій на підприємствах торгівлі.

В результаті дослідження нами зроблені наступні висновки:

1. Товарні операції підприємства торгівлі – це всі фінансово-господарські процеси, що пов'язані з надходженням товарів, їх зберіганням, рухом та реалізацією. Істотного значення при цьому на всіх етапах товароруху набуває контроль за зберіганням товарів. Проте процес контролю товарних запасів залежить від якісного проведення аналітичної роботи з метою підтримки товарних запасів на оптимальному рівні для забезпечення безперебійного товарообігу.

Безумовно, контроль і аналіз товарних операцій на підприємствах торгівлі повинні здійснюватись в рамках їх нормативно-правового регулювання.

2. Базою дослідження кваліфікаційної магістерської роботи є ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА», яке займається продажем продукції відомого світового бренду Einhell.

Аналіз результатів діяльності Товариства за 2021-2023 роки засвідчив про його ефективну діяльність попри важких випробувань, які випали на долю України у зв'язку з агресією Росії.

Досягати позитивних результатів діяльності ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» допомагає постійний внутрішній контроль за товарними операціями.

3. Внутрішній контроль у Товаристві проводиться систематично з вибором оптимальних складових такої системи. Це відіграє важливу роль при визначенні стратегічних пріоритетів діяльності та знаходить своє відображення у покращенні його звітних показників.

До системи внутрішнього контролю Товариства товарних операцій

входить насамперед система бухгалтерського обліку. Предметами внутрішнього контролю товарних операцій Товариства є усі процеси і явища, пов'язані з товарними операціями, що згруповані та узагальнені в регістрах бухгалтерського обліку на основі первинних документів. Але переважно контроль товарних операцій у Товаристві базується на контролі розрахунків з постачальниками, дебіторами, а також нарахування і сплати ПДВ.

До процедур контролю також належать: візування документів та їх контроль, порівняння внутрішніх даних із зовнішніми джерелами інформації, проведення інвентаризації – найважливішого методу контролю за товарними запасами, та порівняння її результатів з обліковими записами, контроль фінансових результатів, контроль за середовищем комп'ютерної інформаційної системи, що використовується в бухгалтерському обліку, контроль за доступом до файлів з даними та системою паролів.

У Товаристві також контролюють правильність відпускання чи продажу товарів, правильність і своєчасність складання звітів матеріально відповідальними особами, правильність й достовірність оформлення документації з реалізації товарів тощо.

Все це свідчить, що методика здійснення внутрішнього контролю у Товаристві спрямована на виявлення порушень й недоліків у процесі проведення товарних операцій, підвищити коефіцієнт рентабельності реалізації.

4. У ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» застосовують наступні методи аналізу товарних операцій:

– під час внутрішнього контролю при складанні підсумків за результатами інвентаризації заповнюється порівняльна відомість фактичних даних щодо наявності товарних запасів з даними товарних операцій у бухгалтерському обліку, на підставі якої виявляють залишки або нестачі товарів. Для цього використовують метод порівняння. Цей метод використовується й для порівняння фактичних показників, отриманих на підставі товарних операцій, з очікуваним результатом, з попереднім періодом, з середніми даними, порівняння показників в динаміці тощо;

– різновид загальнонаукових методів аналізу – загальнологічні методи, до яких відносяться аналіз і синтез, системний підхід, доволі часто застосовують в Товаристві, адже вони дають змогу аналізувати не лише показники обліку, а також показники квартальних фінансових звітів для прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності торгівельної діяльності.

Серед методичних прийомів загального аналізу товарних операцій, які застосовуються у ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА», належать: групування (синтез); відображення в абсолютних величинах, визначення середніх та відносних величин, побудова рядів динаміки тощо.

Застосування наведених методів в ТОВ «ХАНС АЙНХЕЛЬ УКРАЇНА» є позитивним для прийняття управлінських рішень. Але до складу кількісних методів входять й інші, наприклад, прийоми детермінованого факторного аналізу. На їх основі визначають вплив факторів на досліджуваний результативний показник за умови незмінності інших чинників, а встановити та економічно обґрунтувати ймовірнісний взаємозв'язок між досліджуваними факторами дозволяють прийоми стохастичного аналізу.

Отже, Товариству варто застосовувати всі представлені методи для проведення аналізу товарних операцій. Це сприятиме більш ефективному здійсненню торгівельної діяльності.

5. Проведений аналіз товарних операцій та динаміки обсягу товарообігу дає підстави стверджувати, що у Товариства існують проблеми, які потребують оптимізації обсягу товарних запасів для ефективного управління ланцюгом постачання. Безумовно, потрібно робити акцент на зменшенні кількості запасів, що відбулося у Товаристві у 2023 році і це є позитивним, оскільки збільшення їх вимагає залучення фінансових ресурсів, які автоматично вилучаються з оборотної частини капіталу, зайвих витрат на перевезення та зберігання товару. Проте й зменшення обсягу запасів може перешкоджати нормальному процесу торгівлі, загрожувати дефіцитом товарів, тому необхідно впроваджувати ефективні методи зберігання та контролю за запасами для зменшення витрат.

6. Висновки, що до шляхів удосконалення контролю та аналізу товарних

операцій підприємств торгівлі:

- посилення внутрішнього контролю розрахунків підприємства шляхом посилення контролю платіжної дисципліни контрагентів;

- використання у контролі та обробці платежів цифрових технологій;

- проведення адаптаційних кроків щодо організації внутрішнього аудиту на підприємстві;

- ретельне проведення контролю за товарними операціями й товарними запасами та за діяльністю працівників з метою скорочення можливостей для порушень, шахрайства. Вплив на причини, що штовхають до неправомірних дій;

- ґрунтовне проведення інвентаризацій;

- розраховувати прогностні показники розвитку і стратегічних рішень за ключовими фінансовими показниками ефективності;

- застосування дієвих інструментів ABC-аналізу та XYZ-аналізу для оцінки внеску кожного товару у продажі та забезпечення стабільності продажів у розрізі товарів чи товарних груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богатчик Л., Лопатовський В., Сереветник О. Аналіз складових організації системи внутрішнього контролю розрахунків за товарними операціями на підприємстві. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2023. № 320 (4). С. 222-229. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-320-4-33>.
2. Валінкевич Н. В., Коценко М. С. Особливості функціонування торговельного підприємництва в умовах сучасних викликів. *Економіка та суспільство*. 2024. № 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-4>.
3. Гирич С. Проблеми підприємств торгівлі в умовах воєнного стану та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-79>.
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#text>.
5. Гужавіна І. В. Особливості обліку запасів на торговельних підприємствах. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8420> (дата звернення: 21.09.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.90.
6. Даценко Г. В., Кудирко О. М. Методика проведення аудиту й внутрішньогосподарського контролю товарних запасів на торговельних підприємствах. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. № 12. С. 84-90. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2022.12.12>.
7. Дохід від продажу: гайд з розрахунку. *Блог PartnerWay*. URL: <https://www.partner-way.com/blog-ua/sales-revenue-a-guide-to-calculation>. Назва з екрана.
8. Касич А. О., Прокопенко М. О. Ідентифікація тенденцій розвитку бізнес-процесів на промислових підприємствах України: галузевий аспект. *Академічні візії*. 2022. № 14. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/484>.

9. Ключовий показник ефективності. *Блог PeopleForce*. URL: <https://peopleforce.io/uk/hr-glossary/key-performance-indicator>. Назва з екрана.

10. Кобилецький В. Р. Відносні показники ліквідності і платоспроможності. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku/102-vidnosni-pokaznyku-likvidnosti> (дата перегляду: 02.10.2024).

11. Крупельницька І. Облік і контроль товарних запасів як основа ефективного управління торговельним підприємством. *Anti-Crisis Management: State, Region, Enterprise. Collective monograph*. Riga, Latvia: Publishing House «Baltija Publishing». 2020. С. 13-18.

12. Кубік В. Д. Питання формування облікової політики щодо обліку виробничих запасів на підприємстві в сучасних умовах господарювання. 2020. *Збірник наукових праць ЛОГОΣ*. С. 74-76. URL: <https://doi.org/10.36074/09.10.2020.v1.21>.

13. Кудирко О., Лобачева І., Копчикова І. Аналітичні показники та методи аналізу товарних операцій на підприємствах торгівлі. *Глобальні зміни вітчизняного фінансового сектору в посткризовий (післявоєнний) період*: тези доп. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 12 жовт. 2023 р.). Київ: Держ. торг.-екон. ун-т. 2023. 179 с. DOI: 10.31617/k.knute.2023-10-12.

14. Мироненко О. Оптимізація запасів у логістиці: методи, стратегії та наслідки. *Компанія CARGOFY*. URL: <https://cargofy.ua/uk/blog/optimizaciya-zapasiv-u-logistici-metodi-strategiji-ta-naslidki>. Назва з екрана.

15. Мистецтво аналізу продажів: Базовий гайд для роздрібних мереж. *Аналітичний сервіс Datawiz.io*. URL: <https://datawiz.io/uk/blog/the-art-of-sales-analysis-basic-guide-for-retail-chains>. Назва з екрана.

16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18). Дохід. IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025#Text.

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси. IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text.

18. Нікульча В. А., Венгер Є. І. Актуальні питання автоматизації торгівельних процесів. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. №1(47). С. 208-219. DOI: 10.31388/2519-884X-2023-47-208-219.

19. Обліково-аналітичне забезпечення в системі управління товарними операціями підприємства: Монографія / О. М. Кудирко та ін. Agenda Publishing House Ltd, London, United Kingdom, 2022. 136 с.

20. Обов'язковий аудит фінансової звітності. Хто і коли. *Сайт аудиторської фірми ОЛЗА АУДИТ*. URL: <https://www.olza.com.ua/news/223>.

21. Пашкуда Т., Афенді А. Напрями розвитку торгівлі в Україні в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-73>.

22. Піскова Ю. Що таке КРІ? Детально про ключові показники ефективності (КПЕ). 2024. *Блог Appointer*. URL: <https://appointer.ua/blog/kpi-csho-tse-detalno-pro-ki-pi-iy-key-performance-indicators/>.

23. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

24. Пристемський О. Контроль за товарними операціями на підприємствах торгівлі. *Scientific Collection «InterConf+»*. 2023. № 39/179. С. 92–98. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.11.2023.009>.

25. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.

26. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

27. Про внесення змін до Порядку провадження торгівельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 168-2019-п. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2019-%D0%BF#Text>.

28. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

29. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.

30. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Доход»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.

31. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.

32. Про затвердження Порядку провадження торгівельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 червня 2006 р. № 833. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-%D0%BF#Text>.

33. Про захист прав споживачів: Закон України від 10.06.2023 № 3153-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text>.

34. Про звернення громадян: Закон України від 05.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/393/96-%D0%B2%D1%80>.

35. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01.06.2000 № 1775-ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1775-14/ed20130301/find?text=%D2%EE%F0%E3%B3%E2%EB%FF#Text>.

36. Реклама підприємств України. Просування бізнесу в інтернеті. *Сайт Інтернет-компанії DATABASES Lab*. URL: <https://www.ua-region.com.ua/38275500>.

37. Розвиток національної торгівельної політики для підвищення конкурентоспроможності економіки України : колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук, чл.-кор. НААН України Т.О. Осташко ; НАН України, ДУ «Ін-т

екон. та прогнозув. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2021. – 313 с. – Режим доступу : <http://ief.org.ua/docs/mg/353.pdf>.

38. Семененко Ю. Оцінка ефективності діяльності підприємства з допомогою КРІ. *SWorldJournal*, 2021. № 2(10-02), С. 21–26. URL: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2021-10-02-004>.

39. Сиротко М. В. Особливості правового регулювання господарсько-торгівельної діяльності в умовах воєнного стану в Україні. *Правова держава*. 2024. № 53. С. 95-103. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.53.300724>.

40. Способи зберігання товарів на складі. *Сайт «ТОВ Карп ПАК*. 2024. URL: <https://kartpac.com.ua/ua/a497432-sposoby-hrneniya-tovarov.html?srsId=AfmBOoo1p5QGIt1x5giEfK0x2mFmw-79YQ1LdlCFPZZUq-S-PJsNByTD>. Назва з екрана.

41. Стамат В. М. Маркетинг. Конспект лекцій для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної та заочної форми навчання. Видавничий відділ МНАУ, м.Миколаїв. 2020. 124 с.

42. Талах Т. Особливості внутрішнього контролю розрахунків підприємства в умовах воєнного стану. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2024. С. 51-57. № 3. URL: <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/930/763>.

43. Товариство з обмеженою відповідальністю «ХАНС АЙНХЕЛЬ Україна». Квартальна звітність. Аналітична система Clarity Project для аналізу системи Prozorro. URL: https://clarity-project.info/edr/38275500/quarterly-finances?current_year=2024&current_month=6#google_vignette. Назва з екрана.

44. Товарний облік для підприємців: вивчаємо зміни, робимо висновки. *Online видання «Баланс»*. 2021. № 47. URL: <https://balance.ua/news/post/tovarniy-uchet-dlya-predprinimateley-izuchaem-izmeneniya-delaem-vyvodi>. Назва з екрана.

45. Томчук О. Аналіз платіжної спроможності підприємства та відображення її в обліку: сутність, класифікація, оцінка. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-16>.

46. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ru/ed20131011#Text>. 8

47. Шеховцова В. В. Система внутрішнього контролю на підприємстві в умовах воєнного стану: організаційні зміни. *П'ятдесята всеукраїнська практично-пізнавальна інтернет-конференція. Галузь: Економіка*. 2024. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/p-yatdesyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya>.